

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE KARIYER GELİŞİMİNİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ:
ANKARA GÖLBAŞI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA NUR ÇELİK

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Emel ÜLTANIR

ANKARA

2018

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE KARIYER GELİŞİMİNİN BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ:
ANKARA GÖLBAŞI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA NUR ÇELİK

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Emel ÜLTANIR

ANKARA
2018

KABUL VE ONAY

Fatma Nur ÇELİK tarafından hazırlanan “ Orta Okul Öğrencilerinde Kariyer Gelişiminin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi: Ankara-Gölbaşı Örneği” başlıklı bu çalışma 06.07.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Emel ÜLTANIR

Danışman: Prof. Dr. Emel ÜLTANIR

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Gülden BİLAL

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Fatma Nur ÇELİK

06.07.2018

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanıp yürütülmesinde değerli önerileriyle araştırmanın her aşamasında beni yönlendiren ve katkı sağlayan danışmanım Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Emel ÜLTANIR başta olmak üzere, araştırmanın değişik aşamalarında yardım ve desteğini esirgemeyen Öğr. Görevlisi Ayşe IRKÖRÜCÜ'ye, Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Zeliha Gülden BİLAL'e, Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ana bilim dalı yüksek lisans öğrencisi kıymetli dostum Psikolojik Danışman Merve GÜLKAYA'ya, Sosyal Bilimler Enstitüsü personeline teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Araştırmayı yürüttüğüm okulların izinlerini sağlayan Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, araştırma yürüttüğüm okulların yöneticileri ile öğretmenlerine ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere teşekkür ederim. Araştırma sürecinde gösterdikleri sabır, anlayış ve yardımları için baştan kıymetli annem ve babam olmak üzere tüm aileme, desteklerinden dolayı arkadaşlarıma ve işyerimdeki yöneticilerime, emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin bazı değişkenler açısından nasıl farklılaştığını incelemektir. Bu amaçla öğrencilerin kariyer gelişim düzeyleri cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı ve aile içi şiddet görüp görmeme durumu gibi demografik değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı I. dönemde Ankara ili Gölbaşı ilçe merkezinde ve köylerinde öğrenim görmekte olan 871 (449 kız, 422 erkek) ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veriler, Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formuyla toplanmıştır. Toplanan veriler Levene ve Kolmogorov Smirnov testi ile normallik varsayımları ile incelenmiş daha sonra verilerin analizi tek yönlü Anova ve Kruskal-Wallis testi ile yapılmıştır. Elde edilen istatistiksel bulguların anlamlılığı .05 ve daha hassas düzeyde sınanmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin, cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı ve aile içi şiddet görüp görmeme durumlarından etkilendiği görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin; Bilgi, Merak, Denetim Odağı ve Zaman Perspektifi alt alanlarını, sınıf düzeyi değişkeninin; Merak, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler ve Planlama alt alanlarını, baba eğitim düzeyinin; Zaman Perspektifi alt alanını, algılanan sosyoekonomik düzeyin; Bilgi, Merak, Zaman Perspektifi, Planlama ve Benlik alt alanlarını, kardeş sayısı değişkeninin; Zaman Perspektifi alt alanını, aile içi şiddet değişkeninin; denetim odağı ve planlama alt alanlarını anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların kariyer gelişim düzeylerinin; anne eğitim düzeyi ve kardeş sırası değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları, alan yazındaki bulguları dikkate alınarak kariyer gelişimi ve alt boyutları kapsamında başka araştırma ve uygulamalara da yol gösterecek bağlamda tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler:

Kariyer, Kariyer Gelişimi, Çocuklarda Kariyer Gelişimi, Ortaokulda Kariyer Gelişimi

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the career development levels of 6th 7th and 8th grade students in secondary school. The career development levels of the students are examined in terms of variables such as gender, class level, parental education, perceived socio-economical level, number of siblings, birth order and whether or not they exposed domestic violence. This research is a descriptive research. The research is carried out in the first period of 2016-2017 academic year in middle schools, 871 (449 girls, 422 boys) and 6th 7th and 8th grade students in Gölbaşı district, center and villages of Gölbaşı in Ankara.

The data were collected in the form of a questionnaire, a career development scale for children and a demographic information form prepared by the researcher. The assumptions of normality have been examined with Levene and Kolmogorov Smirnov. Analysis of the data was performed with the one-way Anova and Kruskal-Wallis test. The significance of the obtained statistical findings was tested at .05 and more precise level.

According to the findings of this research, the career development levels of sixth, seventh and eighth grade students in secondary school are influenced by gender, grade level, father education level, perceived socio-economical level, number of siblings and domestic violence. Gender variable; information, curiosity, audit focus and time perspective subfields; curiosity, information, audit focus, key figures and planning sub-fields significantly affect the level of father education; perceived socio-economical level significantly affecting the time perspective subfield; information, curiosity, time perspective, planning and self-esteem significantly affect the number of siblings; time perspective subfield in a significant way; the variable of domestic violence; audit focus and planning sub-areas significantly. In addition, the level of career development of children; the level of education of the mother and the number of siblings do not differ significantly. The results of the research have been discussed in the context of career development and sub-dimensions, which will lead to other research and applications, taking into account the findings of the field.

Key Words:

Career, Career Development, Career Development of Children, Career Development in Middle School

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Problem Cümlesi	5
1.3. Atl Problemler	5
1.4. Sayılıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
1.6.1. Kariyer Gelişimi.....	6
1.6.2. Önergen	6
1.6.3. Anahtar Figürler	6
1.6.4. Zaman Perspektifi	6
1.6.5. İlgiler	7
1.6.6. Bilgi	7
1.6.7. Merak.....	7

1.6.8. Denetim Odağı	7
1.6.9. Planlama.....	7
1.6.10. Benlik	7
BÖLÜM 2	8
KURAMSAL TEMEL	8
2.1. . Super'ın Yaşam Boyu Yaşam Alanı Kuramı	8
2.1. Yaşam Boyu ve Yaşam Alanı	8
2.1.1. Büyüme:	8
2.1.1.1.Merak (Curiosity):	9
2.1.1.2.Araştırma (Exploration):	9
2.1.1.3.Bilgilendirme (İnformation):	9
2.1.1.4.Anahtar Figürler:.....	10
2.1.1.5.İlgilerin Gelişimi (Development Of Interest):	10
2.1.1.6. Zaman Perspektifi (Time Perspective):.....	10
2.1.1.7. Benlik Tasarımı ve Planlı Olma (Self-Concept and Planfulness):	11
2.2. Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı.....	11
2.2.1.Fantezi (Hayal) Dönemi:	12
2.2.1.Deneme Dönemi:	12
2.2.2.1. İlgi Basamağı:	13
2.2.2.2. Yetenek Basamağı:	13
2.2.2.3. Değerler Basamağı:	13
2.2.2.4. Geçiş Basamağı:.....	13
2.2.3.Gerçekçi Dönem	13
2.2.3.1.Keşfetme Basamağı:	13
2.2.3.1. Billurlaşma Basamağı:	14

2.3.Roe'nun Mesleki Gelişim Kuramı	14
2.3.1. Erken Çocukluk Döneminde Aile İçi Deneyimler	14
2.3.1.1.Çocuğa Duygusal Yoğunlaşma (Emotional Concentration on the Child):	14
2.3.1.2. Çocuktan Kaçınma (Avoidence of the Child):.....	14
2.3.1.3. Çocuğun Kabulü (Acceptance of the Child):.....	14
2.4. Gottfredson'un Daraltma-Uzlaşma Kuramı	15
2.4.1.Gelişimsel Süreçler ve Temel Kavramlar.....	15
2.4.1.i.Mesleki Büyüme:.....	16
2.4.1.ii. Özyaratım (Self-Creation):.....	16
2.4.1.iii.Daraltma:	17
2.4.1.iii.Uzlaşma:	18
2.2. Kariyer Gelişimi ve Demografik Değişkenler	18
2.2.1. Cinsiyet.....	19
2.2.2. Sınıf Düzeyi.....	20
2.3. Kariyer Gelişimi ve Sosyal Değişkenler.....	20
2.3.1. Algılanan Sosyoekonomik Düzey	21
2.3.2. Anne Baba Eğitim Düzeyi.....	21
2.2.2.3. Kardeş Sayısı	22
2.2.2.4. Aile İçi Şiddet.....	23
2.4. Kariyer Gelişimi İle İlgili Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	24
2.4.1.Kariyer Gelişimi İle İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar	24
2.4.2.Kariyer Gelişimi İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	28
BÖLÜM 3	31
YÖNTEM.....	31

3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Evren ve Örneklem.....	31
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1.Çocuklarda Kariyer Gelişimi Ölçeği	33
3.3.1.1.ÇKGÖ'nün Güvenirlik Çalışmaları	34
3.3.2. Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Örneklem Grubu Üzerindeki Güvenirlik Çalışması	34
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu:	36
3.4.Verilerin Analizi.....	36
3.5. Verilen Toplanması.....	37
3.6. Örneklem Grubuna Ait Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler	37
BÖLÜM 4	40
BULGULAR.....	40
4.1. Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular	40
4.2. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular.....	41
4.3. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları .	46
4.4. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları.....	49
4.5. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları.....	53
4.6. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine İlişkin Bulguları.....	57
4.7. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguları	61

4.8. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Değişkenine İlişkin Bulguları	65
BÖLÜM 5	70
TARTIŞMA VE YORUM	70
5.1. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimi ve Cinsiyete Göre Durumu	70
5.2. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Sınıf Düzeyine Göre Durumu	72
5.3. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Anne Eğitim Durumu.....	73
5.4. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Baba Eğitim Durumu	74
5.5. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Algılanan Sosyoekonomik Durumu ...	75
5.6. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Kardeş Sayısı Durumu	77
5.7. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Aile İçi Şiddet Görüp Görmeme Durumu	77
SONUÇ VE ÖNERİLER	79
5.1. Sonuçlar	79
5.2. Öneriler	80
5.2.1. Araştırmacılara Öneriler	81
5.2.2. Eğitimcilere Öneriler	81
KAYNAKÇA	83
EKLER	88

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı	11
Tablo 2: Ankara İline bağlı Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokulların 6,7 ve 8. Sınıflarına Devam Eden Araştırmanın Yapıldığı Okullardaki Öğrencilerin Sayıları	32
Tablo 3: Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Test Tekrar Test Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)	35
Tablo 4: Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğine İlişkin Güvenirlik (Cronbach Alpha) Değerleri.....	36
Tablo 5: Ankara Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıfa Devam Eden Öğrencilerden Örnekleme Girenlerin Toplam Sayısı ve Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Algılanan Sosyoekonomik Düzey, Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları	38
Tablo 6: Ankara Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıfa Devam Eden Öğrencilerden Örnekleme Girenlerin Toplam Sayısı ve Anne Eğitim Düzeyi, Kadeş Sayısı ve Aile içi Şiddet Görüp Görmeme Durumlarına Göre Dağılımları.....	39
Tablo 7: Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğine İlişkin Betimsel Bulgular.....	41
Tablo 8:Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları (Levene Testi)	42
Tablo 9: Orta okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	43
Tablo 10: Orta okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	45
Tablo 11: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi) .	46
Tablo 12: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	47

Tablo 13: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi).....	49
Tablo 14: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	51
Tablo 15: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi).....	54
Tablo 16: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	55
Tablo 17: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi).....	58
Tablo 18: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	59
Tablo 19: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi)	61
Tablo 20: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	63
Tablo 21: Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Aile İçi Şiddet Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi)	66
Tablo 22: Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Aile İçi Şiddet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1..... 16

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim anlayışındaki hızlı değişim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanını da etkilemiştir. Çağdaş eğitim anlayışında çocuğun tüm ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkartacak olan, verimli olabileceği alanlara yönlendirmek ciddi bir önem kazanmıştır. Bireyin ilgi, yeteneklerinin ve potansiyelinin tanınması, kariyer gelişimleri, algılanan anne-baba tutumları gibi konularda kariyer psikolojik danışmanlarına önemli görevler düşmüştür. Mesleki psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinde; bireyi tanıma, meslek alanlarını tanıma ve bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasındaki eşleştirmeyi kurarak kendisine uygun mesleği seçmesi amaçlanmaktadır (Kuzgun, 2008).

Meslek seçimi bireyin kendi ilgi ve yeteneklerine uygun olan, yaşam boyu ona maddi ve manevi anlamda doyum sağlayacak nitelikte, yaşamının büyük bir kısmını kaplayan önemli bir karar süreci olmaktadır. Kariyer gelişimine “yaşam boyu” bakış açısını getiren kişi Super’dir. Super için meslek seçimi bir gelişim sürecidir ve yaşam boyu devam etmektedir. Bu kurama göre 4 yaştan itibaren 14 yaşa kadar devam eden “büyüme” evresi ilk dönem olarak belirtilmektedir. Çocuk bu evrede yeteneklerini geliştirerek, neleri yapıp neleri yapamayacağı hakkında fikirler edinmekte, ne olmak istediğini düşünerek, çok çeşitli kimselerle etkileşimde bulunmaktadır. Aynı zamanda birçok meslekler hakkında bilgiler edinerek, ana-babasının ve diğer yetişkinlerin yapmış oldukları hakkında fikirler edinmektedir (Işıklar ve Bozgeyikli 2010).

Gelişimin bir sonraki evresi ise “Araştırma evresi” dir. Araştırma evresinde olan bir birey hangi mesleğe sahip olmak istediğini netleştirmeye başlamıştır, birey bu netlik doğrultusunda tercihler yaparak uygulamaya geçirmektedir. Sonraki dönemde bireye karar kıldığı mesleği edinmek için eğitimler alır. Hedeflediği mesleği elde ettikten sonra uzmanlaşmak ve yetkinlik kazanmak için sahip olduğu meslekle ilgili eğitimler almaya devam eder (Kuzgun, 2004).

Ortaokul kademesinde bulunan bir öğrenci mesleklere ve kendisine ilişkin yeni bilgileri öğrenmeye başladıkça, geleceğe dair kişisel farkındalıklar yaşayacaktır; çocuğun yaşadığı bu farkındalık onun başarması gereken mesleki bir gelişim görevi olmaktadır. Eğer çocuğun bu

dönemde kişisel farkındalık bilinci artarak, mesleki danışma boyutunda yeterince yardım alırsa bu dönemi başarı ile atlatır ve isabetli karar verme olasılığı yükselebilir (Yeşilyaprak, 2009).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2003 yılında yayınladığı 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde ilköğretimin amaçları içerisinde, “öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanımak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönlendirmek” yer almaktadır. Super ve arkadaşları tarafından ortaokul kademesinde mesleki psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları bu yaş grubundaki öğrencilerin gelişimsel özellikleri nedeniyle önemsenmektedir (Siyez, 2014). Bu aşama Türkiye’de ilköğretim ikinci kademe olarak da bilinmektedir ve öğrenciye yapılacak olan mesleki rehberlik ve psikolojik danışma büyük önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada tüm bu bilgilerden yola çıkılarak ortaokul 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer kararlarının incelenmesi amacıyla oluşturulan bu çalışmada öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Böylece çocuklarda kariyer kararlılığını etkileyen demografik değişkenler belirlenmiştir.

Sonuç olarak bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişim düzeyleri ile cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey (SED), anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve aile içi şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kariyer psikolojik danışmanlığı ve rehberliği alanında yapılan araştırmalara bakıldığında meslek seçiminin sadece ergenlik döneminde ortaya çıkan bir karar anı olmayıp, yaşam boyu değişen ve gelişen bir süreç olduğu ve çocukluk yıllarından itibaren başladığı belirtilmektedir (Zunker, 2002, Akt.Siyez, 2014). Ancak ortaokul öğrencilerinde yani çocukluktan ergenliğe geçiş aşamasında olan bireylerle ilgili yapılan araştırmaların sayısı oldukça sınırlıdır. Bu nedenle bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin demografik faktörlere (algılanan sosyoekonomik düzey, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve aile içi şiddet görüp görmeme durumu) göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Kariyer kuramcılarında Super, Gottfredson, Ginzberg ve arkadaşları ve Roe kariyer gelişiminin yaşam boyu olduğunu, kariyer gelişim evrelerinden ortaokul öğrencilerinin yaşadığı dönemin gelişimsel görevlerinin kariyer gelişimi açısından ne kadar önemli olduğunu açıklamışlardır

(Ginzberg ve diğeri, 1951; Gottfredson, 2002; Super, 1980). Çocuklarda kariyer gelişimi birden bire ortaya çıkmayıp, erken dönem yaşantılarından itibaren başlayarak adım adım ilerleyen ve devam eden bir süreç olmaktadır. Araştırmanın konusu olan ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin ilgilerinin gelişmesi açısından bu yaş dönemleri önemli bir aşamadır. Diğer yandan ortaokul öğrencilerinin yeteneklerinin gelişimi ise 14. yaşta başlamaktadır. Super'a göre çocuklarda kariyer gelişimi şu aşamalarla gerçekleşir; merak, araştırma, bilgilenme, anahtar figürler, ilgilerin gelişimi, zaman perspektifi, benlik tasarımı ve planlı olma (Sharf, 2002). Türkiye'de yapılan araştırmalara bakıldığında ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimi ile alakalı uygulamalı ve teorik olarak yapılan araştırmaların ve çalışmaların sayısı çok azdır. Ayrıca Watson ve McMahon gibi teorisyenler (2004) kariyer gelişimiyle ilgili dünyada olan araştırmaların genellikle üniversite öğrencileri üzerinde olduğunu belirterek çocukları üzerinde yapılan araştırmaların artması gerektiğini ve çevresel faktörlerin etkilerinin de incelenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çocuklarda kariyer gelişimi ile ilgili yapılan araştırmaların azlığı sadece Türkiye'de değildir. Çin'de de bu konu ile ilgili yapılan araştırmaların azlığını Liu, McMahon ve Watson (2004) yaptıkları araştırma ile ortaya koymuştur. Araştırmacılar 1960-2013 yılları arasında konu ile ilgili 6 tane araştırmaya rastlamışlardır.

Bu açıdan bakıldığında ilkokul yıllarından ortaokul yıllarının sonuna kadar süren bu evre kariyer gelişimi açısından önemlidir. Çünkü bu dönemde çocukların benlik tasarımları oluşmaya başlar ve özgüvenleri gelişir. Bu sebeple ortaokul çağındaki bir öğrencinin başarıyla yerine getirilmesi gereken kariyer gelişimi görevlerinin gerçekleştirilebilmesi ve sağlıklı kariyer kararları vermesi çocuğun geçirdiği öğretim süreci, aldığı kariyer danışmanlığı hizmeti ve aile yetiştirme tarzı ile de ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Bu konuda Türkiye'de ve yurtdışında yapılan çalışmalarda çocukların kariyer gelişiminde, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi ve yaş gibi değişkenler incelenmiştir. Çocuklarda kariyer gelişimiyle ilgili yapılan bir araştırmada (Taylı, 2008) çocukların kariyer gelişim düzeylerinin sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, seçilmesi düşünülen lise türü, anne-baba eğitim düzeyi, yaşanılan yerleşim yeri, yaşanan yerde üniversite olup olmama durumundan etkilendiği yönünde bulunmuştur. Ayrıca sınavla ve yüksek puanla girilebilecek liseleri seçmeyi düşünen öğrencilerin, sınavsız girilebilecek liseleri seçmeyi düşünen öğrencilere göre kariyer gelişimlerinin yüksek olduğu (Taylı ve Can, 2014) ve kariyer gelişim düzeyinin kız öğrencilerinde annelerinin kendilerine destek verme durumundan anlamlı düzeyde etkilendiği bulunmuştur (Köksal, Dilci ve Yolcubal, 2013).

Kariyer gelişimi ile ilgili yapılan diğer araştırmalarda ise, ağ bağlantılı kariyer gelişimi grup rehberliğinin kariyer gelişimi puanlarını anlamlı düzeyde yükselttiği (Doğan, 2011), ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların dörtte üçünün kariyer danışmanlığı eğitimi almadığı, mesleki deneyimi beş yılın altında olanların daha kıdemli psikolojik danışmanlara göre kariyer danışmanlığı boyutunda daha aktif çalıştıkları ve bu alana yeni çalışmalarla katkı sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki sorumlu olduğu öğrenci sayısı açısından bakıldığında 250 den az öğrencisi olan psikolojik danışmanların kariyer danışmanlığı ile ilgili daha aktif çalıştıkları saptanmıştır (İkiz ve Çınkı, 2015). Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan tarafından 2009 yılında yapılan araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcıları incelenmiştir. Araştırma sonuçları, Super'ın çocuklar için kariyer gelişim kuramının dokuz alt boyutunun ve cinsiyetin önemli bir yordayıcı faktör olduğu şeklinededir.

Işık'ın 2014 yılında yaptığı araştırma bulgularına göre, çocukların kariyer gelişim özellikleri ile yaşam doyumunu arasında pozitif ve durumluk kaygı arasında ise negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Ayrıca kariyer gelişim özellikler birlikte durumluk kaygı ve yaşam doyumunun anlamlı birer yordayıcısı olarak bulunmuştur.

Carter ve arkadaşlarının 2009 yılında yaptığı araştırmada ise kariyer psikolojik danışmanlığının öğrencilerin kariyer gelişim süreçlerindeki özel ihtiyaçlarını gidermede en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle yapılacak olan kariyer psikolojik danışmanlığı çalışmaları ve uygulamalarının çocukların kariyer gelişimlerini destekleyeceği ifade edilmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve aile içi şiddet görüp görmeme durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu sonuçların ülkemizde ortaokul psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine yardımcı olması ve konu ile ilgili ihtiyaçların belirlenmesine ve katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Literatüre bakıldığında çocuklarda kariyer gelişimi ile sosyoekonomik düzey, sınıf düzeyi, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve sırası ile aile içi şiddet görüp görmeme durumuna faktörlerine göre yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan SED, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve aileiçi şiddet gibi demografik açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar; cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan SED, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile içi şiddet görüp görmeme demografik değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Alt problemler:

Ortaokul 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimi ölçeği alt alanlarından alınan puanları;

1. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Algılanan SED değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Aile içi şiddet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan yola çıkarak hareket edilmiştir.

Orta okul öğrencilerinin (6, 7 ve 8. sınıflar), veri toplamak için kullanılan “Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği”(Bacanlı, Özer ve Sürücü, 2006) ve Demografik Bilgi Formunu içtenlikle ve objektif olarak doldurdıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma sonucundan elde edilen bulgular aşağıda belirtilen sınırlılıklar çerçevesinde geçerlidir.

1. 2016- 2017 eğitim öğretim yılı ile,
2. Araştırma örnekleme, 2016-2017 öğretim yılında Ankara ili Gölbaşı ilçesinde bulunan ortaokullarda (Dr. Ahmet-Filiz Göğüş Ortaokulu, Şehit Ömer Halisdemir Ortaokulu, Cemil Yıldırım Ortaokulu, Şehit Bülent Göçer Ortaokulu, Baldudak Ortaokulu, İnönü Ortaokulu) eğitim öğretime devam eden 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile,
3. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimi düzeylerinin belirlenmesi ölçekte yer alan maddeler ile,

4. Araştırmanın, örneklemini oluşturan ortaokul öğrencilerinin, veri toplama amaçları kapsamında ölçeklere verdikleri yanıtlar ile,
5. Araştırma, çalışmanın alt problemlerinde sorulan sorular ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde 6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerine veri toplama araçlarındaki “Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği” (Bacanlı, Özer ve Sürücü, 2006) ve Demografik Bilgi Formunu ifadelerle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kariyer gelişimi, önergen, anahtar figürler, zaman perspektifi, benlik ifadelerinin tanımlamaları aşağıda açıklanmıştır.

1.6.1. Kariyer Gelişimi

Eğitimimizin ilk yıllarından emekliliğimize kadar devam eden, süre olarak bütün yaşamımızı kapsayan ve yaşam biçimimizi etkileyen süreç denilebilir. Bu süreç içerisinde yapılan her hizmet para karşılığı olmayacağı gibi topluma hizmet amacı ile de yapılabilir. Kariyer gelişimi olarak adlandırdığımız bu süreç bazen sekteye uğrayabilir ya da gelişim bir meslek değiştirme ile devam edebilir (Özyürek, 2013).

1.6.2. Önergen

Bu dönem erinlik dönemi olarak da adlandırılabilir. Bireyin cinsel kimliğinin oluşmaya başladığı, ergenliğin fizyolojik değişimlerinin gerçekleştiği çocukluk döneminin sonu ile ergenlik döneminin başına rastlayan evredir (Toktamış, 2008).

1.6.3. Anahtar Figürler

Anahtar kavramları edinme döneminde yakın çevresindeki meslek mensuplarını tanımaya başlayan çocuğun kendine örnek aldığı kişilerle ilişkili durumlara “anahtar figürler” denir (Özyürek, 2013).

1.6.4. Zaman Perspektifi

Büyüme döneminin sonunda kazanılması hedeflenen davranışlardan birisi de geçmiş, şimdi ve gelecek zamanını kavrayabilmektir (Özyürek, 2013).

1.6.5. İlgiler

Belli faaliyetlere isteyerek yönelme, bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetlere tercih etme ve bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine dinlenmişlik, bıkkınlık yerine devam etme isteği duyma durumlarında, varlığına hükmettiğimiz bir iç uyarıcıdır (Kuzgun, 2006).

1.6.6. Bilgi

Meslekler hakkındaki bilgileri kullanmayı ve öneminin farkında olmayı içeren kavrama bilgi denir (Kuzgun, 2000).

1.6.7. Merak

Çocukların okulda ve oyunlarındaki merak veya araştırma davranışlarını içeren, bir şeyi anlamak ve öğrenmek için duyulan isteğe merak denir (Sharf, 2017).

1.6.8. Denetim Odağı

Çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini değerlendiren, davranışları ve davranışlarının sonuçları arasındaki ilişkiyi düşünme durumuna denir (Sharf, 2017).

1.6.9. Planlama

Çocukların geleceği planlamalarının önemini, zaman perspektifi kavramı ile bir bütün olan, kişinin dününü, bugününü ve yarınını planlamasını içerir (Kuzgun, 2000).

1.6.10. Benlik

Benlik kavramı öğrencinin kendi algısına göre, özelliklerinin, değer yargılarının, amaçlarının ve ideallerinin dinamik bir örüntüsüdür (Siyez, 2014).

BÖLÜM 2

KURAMSAL TEMEL

2.1. Super'ın Yaşam Boyu Yaşam Alanı Kuramı

Kariyer gelişimine en önemli katkıyı yapan kişi Donald Super olmuştur. Çünkü kariyer ve meslek seçimini bir kesit ya da karar aşaması olarak değerlendirmemiştir. Bunun yerine kariyer gelişimini “yaşam boyu” olarak ele almıştır ve boylamsal bir bakış açısı ile incelemiştir. Super'ın kuramı üç ana parçaya ayrılmaktadır. Bunlar; yaşam boyu, yaşam alanı ve benlik tasarımıdır. Yaşam alanı hayatta sahip olduğumuz rollerle ilişkilidir. Super yaşamın her döneminde değişen ve gelişen rollerimizin olduğunu söylemiştir. Kuramın üç ana başlığından olan yaşam boyu kavramını ise beş kısımda açıklamıştır. Bunlar; büyüme, araştırma, sürdürme yerleşme ve çekilme dönemleridir (Özyürek, 2013).

2.1.1. Yaşam Boyu ve Yaşam Alanı

Meslek seçimi ve kariyer gelişimi açısından bakıldığında, bireyden beklenen üniversiteyi bitirdikten sonra iyi bir işe girmesi ve iş yaşamında ilerlemesidir. Super burada bireyin tüm yaşamını ele alarak kariyer gelişimini 4. yaştan itibaren açıklamaya başlamıştır. Bu açıklama farklı yaş dönemlerinde de buna benzer yordamaların yapılmasını kolaylaştırmıştır.

Yaşam boyu kariyer gelişiminin beş ayrı dönemi incelendiğinde, hepsinin kendi yaş dönemine ait kariyerlerinde gerçekleştirmeleri beklenen roller (vatandaşlık, annelik vb.) görülmektedir. Sosyal beklentiler sonucu ortaya çıkan bu gelişim görevlerinin başarı ile gerçekleştirilmesi, bireyin bir sonraki basamağa geçtiğinde zorlanmayacağına göstergesi olmaktadır.

Araştırmanın konusu olan ortaokul dönemini de içine alan 4-13 yaş arası dönemin Super'a göre Büyüme (Growth) dönemi olarak adlandırılmıştır (Özyürek, 2013).

2.1.1. Büyüme:

Bu bölümde Özyürek (2013)'in araştırmalarından yola çıkılmıştır. Büyüme dönemindeki çocuğun yetişkinler gibi zaman perspektifi henüz gelişmemiştir. Yani bir yetişkin gibi geçmiş, bugün ve yarına dair planlamada bulunmakta zorlanabilir. Ancak ortaokul yıllarının sonuna gelindiğinde görevlerini yerine getirmek, başarıyı tatmak ve karar alabilme gibi davranışları gerçekleştirmesi beklenir.

Bu dönem sekiz başlık altında incelenmektedir; merak, araştırma, bilgilendirme, anahtar figürler, içsel denetime karşı dışsal denetim, ilginin gelişmesi, zaman perspektifi, benlik tasarımı ve planlı olmak (Sharf, 2002).

2.1.1.1.Merak:

Bir bireyin çocukluk yıllarında merak duygusunu tatmin etme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Çocuktaki bu merak duygusu, onun araştırma davranışının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu dönemdeki bir çocuğun merak duygusunun olumlu anlamda giderilmesi ve desteklenmesi sayesinde araştırma, inceleme ve keşfetmeyi öğrenir. Örneğin 3. veya 4. sınıfa giden bir öğrenci sınav sistemi hakkında temel bilgileri, yaşadığı yerdeki üniversiteleri, lise türlerini merak edebilir. Ortaokul yıllarına gelindiğinde ise, bu soruların çeşitliliği giderek artmaktadır. Çocuklarda anlamlı hale gelen merak duygusunun öğretmen, psikolojik danışman ve veli tarafından teşvik edilmesi çocuğun merak duygusunun gelişmesini sağlamaktadır.

2.1.1.2.Araştırma (Exploration):

Çocuğun merak duygusu çevresindeki öğretmen, psikolojik danışman ve veli tarafından desteklenirse, bu duygu araştırma davranışına dönüşür. Öğretmenin verdiği ödev için araştırma yapan bir çocuk bunu yaparken hem merak duygusunu gidermeyi öğrenir, hem de kendi inisiyatifini ile araştırma yapmayı keşfeder. Yani merak duygusunu hissederken araştırmanın bir ihtiyaç olduğunu anlar.

Kariyer gelişimi açısından bakıldığında, sonraki evrelerde kazanılması hedeflenen davranışların temelini merak duygusu ile araştırma davranışı oluşturmaktadır. İlkokul düzeyinde bir çocuğun çevresine ve kendine zarar vermeyeceği etkinlikler yolu ile merak duygusu ve araştırma davranışı geliştirilebilir. Ortaokul çağındaki çocukların ise teknolojiyi denetimli olarak kullanmaları ile çeşitli bilgilere ulaşımaları sağlanabilir. Merak ve araştırma davranışları desteklenmeyen bir çocukta motivasyonun ve öğrenme isteğinin azalması ile bastırılma davranışı gözlemlenebilir. Bu nedenle çocuğun sorduğu sorular ve talepleri onun yaşına uygun bir dil ile cevaplandırılmalı ve desteklenmelidir.

2.1.1.3.Bilgilendirme:

Ergenliğin ve yetişkinliğin temelini oluşturan bilgilendirme arzusu eğitim-öğretimin temelidir. Bir okul psikolojik danışmanı da kariyer gelişimi ile ilgili danışana bilgilendirme yapabilir. Kariyer farkındalığının artırılması için çocuğun kariyer gelişimini kolaylaştırmak veya kariyer seçimine hazırlamak etkili olabilir.

Kariyer psikolojik danışmanlığı ile ilgili ikinci bilgilendirme ise, kariyer seçeneklerini tanımak olabilir. Kariyer seçenekleri çocuğa tanıtılırken, çocuğun içinde bulunduğu çevre, motivasyon düzeyi, merak duygusu ve araştırma davranışının düzeyi önemlidir. Ülkemizde bahar döneminde yapılan sınavlar dikkate alındığında, ortaokul düzeyindeki öğrencilere okul psikolojik danışmanı bu dönemde bilgilendirme yapabilir.

2.1.1.4. Anahtar Figürler:

Anahtar kavramları edinme döneminde yakın çevresindeki meslek mensuplarını tanımaya başlayan çocuğun kendine örnek aldığı kişilerle ilişkili durumlara “anahtar figürler” denir. Bunlar çocuğun çevresi aracılığı ile tanımaya başladığı kişilerin rol model olması da olabilir. Rol model olarak seçtiği kişiyi tutum ve davranışları ile taklit eden çocuk, kendi davranışlarını kontrol etmeyi de öğrenir. Erken dönem çocuklarının babalarını örnek alması ya da kız çocuklarının annelerinin kıyafetlerini giyerek onlar gibi davranmaya çalışması bu duruma örnek olabilir.

Okul psikolojik danışmanlarının çocukların doğru anahtar figürler edinmelerini sağlamak açısından meslek mensupları ile ilgili etkinlikleri okul psikolojik danışma ve rehberlik programına koymaları önemlidir. Ayrıca okullarda meslek mensuplarını tanıtmaya amaçlı ile yapılan etkinlikler sayesinde de çocuklar buldukları dönemle alakalı yapımları gerekenleri öğrenebilirler.

2.1.1.5. İlgilerin Gelişimi:

İlkokul çağındaki bir çocuk ilgilerini ifade edemeyebilir, ancak kendi ilgi alanlarına uygun meslek sahiplerini kendilerine örnek alabilirler. Örneğin büyüyünce moda tasarımcısı olmayı hayal eden bir çocuk, kendi bebeklerine de kıyafet dikerek hayal ettiği meslekle ilgili ilk provalarını da yapabilir.

2.1.1.6. Zaman Perspektifi:

Büyüme döneminin sonunda kazanılması hedeflenen davranışlardan birisi de geçmiş, şimdi ve gelecek zamanını kavrayabilmektir. Zaman perspektifi ise, çocuğa gelecek zaman perspektifi kazandırmaktır. İlkokul çağındaki bir çocuğun somut anlamda zaman dilimlerini ayırt etmesi ve sürekli planlar yapması zor olmasına rağmen imkânsız değildir. 9 yaşındaki bir çocuğun daha ileri yıllarda neler yapmak, hangi işe sahip olmak istediği konusunda etkinlikler yaptırılarak onun geleceğe dair düşünmesi desteklenebilir. Bu çerçevede okul psikolojik danışmanlarının çocukların gelecek planlarında iyimser bir bakış açısına sahip olmalarını destekleyici etkinlikler yaptırılmaları önemlidir.

2.1.1.7. Benlik Tasarımı ve Planlı Olma:

Ortaokul yıllarında başlayan ergenlik döneminde bilişsel gelişim farklılaştığı için çocuk kimliği ile ilgili sorgulamalar yapmaya ve hayalini kurduğu şeylerin çeşitliliği de artmaya başlar. Çünkü bu dönemde model almaya ve yakın çevresindeki meslek mensuplarını (anahtar figürler) geliştirmeye başlar. Öğrenci sadece mesleki alanla ilgili değil, hayatın diğer rolleri ile ilgili hayaller kurmaya başlar. Ancak gerek planlama gerekse kararlılık bakımından bireysel farklılıklar görülmektedir (Özyürek, 2013).

2.2.Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı

Ginzberg ve arkadaşları (Ginzburg, Sidney, Alexrad ve Herma) meslek seçimini bireyin istekleri ve olanaklarının birleşmesi sonucunda geri dönülmesi zor bir seçim süreci olarak tanımlamışlar ve üç unsurdan bahsetmişlerdir. Bunlar, süreç, geri dönülmezlik ve uzlaşmadır.

- Ortaokul döneminden başlayıp 10'lu yaşların sonuna kadar ya da 20'li yaşların başına kadar devam eden mesleki seçim aşamasına “süreç” demişlerdir.
- İkinci unsur olan geri dönülmezlikse, zamanla ilişkilidir. Çünkü meslek hayatı başlayan birey meslek değiştirmek istiyorsa, seçmek istediği mesleğin yeniden eğitimini alması ve evlilik gibi durumlar, kariyer değişimi ile ilgili karar değişimlerini etkileyebilir.
- Mesleki gelişim kişinin istekleri ve olanaklarının birleşmesi ile oluşuyorsa üçüncü önemli nokta “uzlaşma”dır. Bu süreç bireyin çabası ile olur ve billurlaşmayla sonuçlanır.

Ginzberg meslek seçimi ve uzlaşma çabasını, daha sonra hayat boyu devam eder diyerek revize etmiştir. Sonra bu dönemleri kendi içinde üçe ayırmıştır. Bunlar;

- Fantezi (hayal dönemi),
- Deneme dönemi
- Gerçekçi dönemdir (Akt. Siyez, 2014).

Bu bölümde Siyez tarafından 2014 yılında yazılan Gelişimsel Yaklaşımlardan aktarımlar ve yazılardan yola çıkılmıştır.

Tablo 1:

Ginzberg ve Arkadaşlarının Mesleki Gelişim Kuramı

Fantezi	- Oyunlar	
Dönemi	- Meslekle ilgili oyunlar	
(11 yaş öncesi)	- Meslekle ilgili hayaller	
Deneme	- Geçiş süreci	- İlgi (11-12 yaş): Hoşlanılan ve
Dönemi	- İlgi ve yeteneklerin	hoşlanılmayan şeylerin ayırt
(11-17 yaşlar)	fark edilmesi	edilmesi
	- Değerlerin ve zaman	- Yetenek (13-14 yaş): mesleki
	algısının kazanılması	hedef ve beceriler geliştirilmeye
	- Mesleğin getirileri ve	başlanır.
	meslek edinme için	- Değer (15-16 yaş): farklı
	gerekli farkındalığın	mesleklerin farklı yaşam
	kazanılması	biçimleri sağladığı fark edilir.
		- Geçiş (17 yaş): seçilen mesleğin
		sorumlulukları fark edilmeye
		başlanır.
Gerçekçi	- İlgi ve yeteneklerin	- Keşfetme: kariyer tercihlerinde
Dönem	bütünleşmesi	hedef iki ya da üçe düşer.
(17 yaştan	- Meslek seçiminin	- Billurlaşma: tek bir kariyer
genç	belirginleşmesi	seçimine odaklanılır.
yetişkinliğe	- Billurlaşma	- Belirleme: seçilen meslekle ilgili
kadar)		eğitimler alınır ve iş hayatına
		başlanır.

(Siyez, 2014)

2.2.1.Fantezi (Hayal) Dönemi:

Fantezi döneminde bir çocuk mesleki roller ile alakalı olarak hayaller kurmaya başlar. Her mesleği yapabileceğini düşünen çocuk bununla ilgili ifadelerde bulunur ve oyunlar oynayarak fantezilerinin provasını yapar. Çocuğun oynadığı bu oyunlar onun kariyer gelişimi ile ilgili ilk tercihlerinin, etrafındaki çeşitli meslek mensubu kişilerden kendisine rol model aldığı insanların yansımalarını içerir.

2.2.1.Deneme Dönemi:

İlgilerine göre karar verme eğilimde olan çocuklar bu dönemde ilgileri ile beraber kendi potansiyellerinin de farkına varmaya başlarlar. Çocuklar bazı etkinliklere içsel ya da dışsal

nedenlerle daha fazla önem verdiklerini farkedeler. Bu dönem boyunca çocuklardan ve ergenlerden sırası ile “*Bundan hoşlanıyorum*” (ilgiler), “*Bunda iyiyim*” (yetenek), “*Bu benim için önemli*” (değerler), “*Bu doğrultuda gitmek istediğimi düşünüyorum*” (gerçekçi seçimler) ifadelerini duyarız. Deneme döneminin dört basamağı; ilgi, yetenek, değer ve geçiştir.

2.2.2.1. İlgi Basamağı:

Bu döneme giren çocuklar yavaş yavaş hayal dünyasından çıkıp ilgileri doğrultusunda konuşup hareket etmeye başlarlar. Bu yaş grubundaki çocuklar yetenekleri ile ilgili tam bir fikre sahip olmadıkları için hoşlandıkları meslekleri tercih edeceklerini söylerler.

2.2.2.2. Yetenek Basamağı:

13-14 yaşlarını kapsayan dönemdir. Bu dönem ergenliğe giren bireyin ilgili olan mesleklere yeteneğinin olup olmadığını fark ettiği dönemdir. Ayrıca çevresinde rol model olan insanlar yerine, kendi içsel denetimleri ile farklı mesleklere yönelimleri başlar. Bu dönemde ergen için diğer önem kazanan nokta ise eğitim olmaktadır. Bu nedenle de ergenin zaman perspektifi genişler ve geleceğe dair planlar yapmaya başlar.

2.2.2.3. Değerler Basamağı:

15-16 yaşlarını kapsayan dönemdir. İlgilerinin daha sonra yeteneklerinin ayırımına başlayan ergende giderek mesleki değerler de ortaya çıkmaya başlar. İnsanlığa yararlı olmak, saygınlık gibi değerler ergenlerin tercihlerini etkiler. Soyut anlamda düşünme yeteneğini kazanan ergen bir sonraki aşamaya geçer.

2.2.2.4. Geçiş Basamağı:

17-18 yaşlarını kapsayan dönemdir. Genç birey üniversiteye gitmek ve sorumluluk almakla ilgili gerçekçi fikirler edinmeye başlar. Sahip olmak istediği mesleki seçeneklerle beraber olması gereken eğitim, iş yaşamının ona kazandıracakları ile ilgili çok boyutlu düşünmeye başlar.

2.2.3. Gerçekçi Dönem

Kendi içinde keşfetme, billurlaşma ve belirleme olmak üzere üçe ayrılan dönemdir. Bu dönemde birey ilgi ve yetenekleri ile alakalı bir uzlaşmaya varmış ve bunları kişisel ve toplumsal değer yargıları ile bütünleştirerek kariyer hedefinde yol almaya başlamıştır.

2.2.3.1. Keşfetme Basamağı:

Genç bireyin üniversiteye girmesi ile başlayan dönemdir. Birey iki ya da üç kariyer hedefinde yoğunlaşarak seçtiği kariyer hedefinin kazanç boyutunu da araştırmaya başlar.

2.2.3.2. Billurlaşma Basamağı:

Genç birey çevresindeki anahtar figürlerin desteği ile belirli bir kariyer seçimi yaptığı dönemdir.

2.3.Roe'nun Mesleki Gelişim Kuramı

Roe erken çocukluktaki kişilik gelişimi ile meslek seçimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Roe'nun dikkat çeken bulgularından birisi sosyal bilimler ile fen bilimlerine yönelen bireylerin çocukluktaki yetiştirilme tarzındaki belirgin farklılıktır (Akt. Güneri, 2014).

2.3.1. Erken Çocukluk Döneminde Aile İçi Deneyimler

Roe'ya göre her birey içindeki psişik enerjisini geliştirme eğilimi ile dünyaya gelir. Bu eğilim çocukluk yaşantıları ile birleşince de bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için seçtiği stili ortaya çıkartır. Roe bu bağlamda ailelerin çocuk yetiştirme stilleri ile kariyer gelişimleri arasındaki örüntüyü açıklamış ve üç kısma ayırmıştır.

2.3.1.1.Çocuğa Duygusal Yoğunlaşma:

Bu çocuk yetiştirme modeli “aşırı koruyuculuk” ile “aşırı talepkarlık” arasındaki bir tarzdır. Özellikle ilk çocuklarda anne-babalar yaşadıkları kaygı nedeni ile çocuklarına karşı aşırı koruyucu tutum sergilerler. Ailenin bu tutumu çocuğun keşfetme ve merak duygusunu sınırlar. Çocukların fiziksel özelliklerine ve yeteneklerine odaklanan aile çocuğun temel ihtiyaçları olan fiziksel ihtiyaçlar ve güven ihtiyacını karşılar. Ancak çocuğun üst düzey ihtiyaçları olan ait olmak, sevilmek ve kabul görmek gibi ihtiyaçlarını itaat, başarı ve bağımlılık gibi koşullara bağlarlar. Bu nedenle çocuğun kendini gerçekleştirme desteklenmez (Güneri, 2014).

2.3.1.2. Çocuktan Kaçınma:

Çocuğun ihtiyaçlarının minimum düzeyde karşılandığı bu aile tipinde “çocuğun duygusal olarak reddedilmesi” ve “ihmal edilmesi” olmak üzere iki boyutu vardır. Duygusal olarak reddedilen çocuk ceza ve eleştiri alır, dolayısıyla sevgi ve şefkat ihtiyacını karşılayamaz(Güneri, 2014).

2.3.1.3. Çocuğun Kabulü:

Bu yetiştirme stilinde ise çocuk, anne-baba tarafından ne çok korunur ne de ihmal edilir. Çocuğun tüm ihtiyaçları karşılanırken bağımsızlığı da desteklenir. Böylece çocuk kendi kendine yetebilmeyi öğrenir.

Roe'ya göre çocukların yetiştirilme stilleri onların karşılanmayan ihtiyaçları ya da tatmin edilen ihtiyaçları doğrultusunda sosyal ve mesleki yaşamlarını etkilemektedir. Roe bu bağlamda meslek gruplarını “İnsanlara Yönelik” ve “İnsanlara Yönelik Olmayan” diye ikiye ayırmıştır. İnsanlara

yönelik meslekler; hizmet, iş bağlantısı, örgütler, genel kültür, sanat ve eğlence gibi sektörlerdir. İnsanlara yönelik olmayan meslekler de; teknoloji, açık hava ve bilimdir (Güneri, 2014).

2.4.Gottfredson'un Daraltma-Uzlaşma Kuramı

Gottfredson'a göre kariyer gelişimi üst düzey bir bilişsel yeterlilik gerektirir ve odak noktası mesleki hedeflerin gelişimidir. Gottfredson kariyer gelişimi ile ilgili dört önermede bulunmuştur;

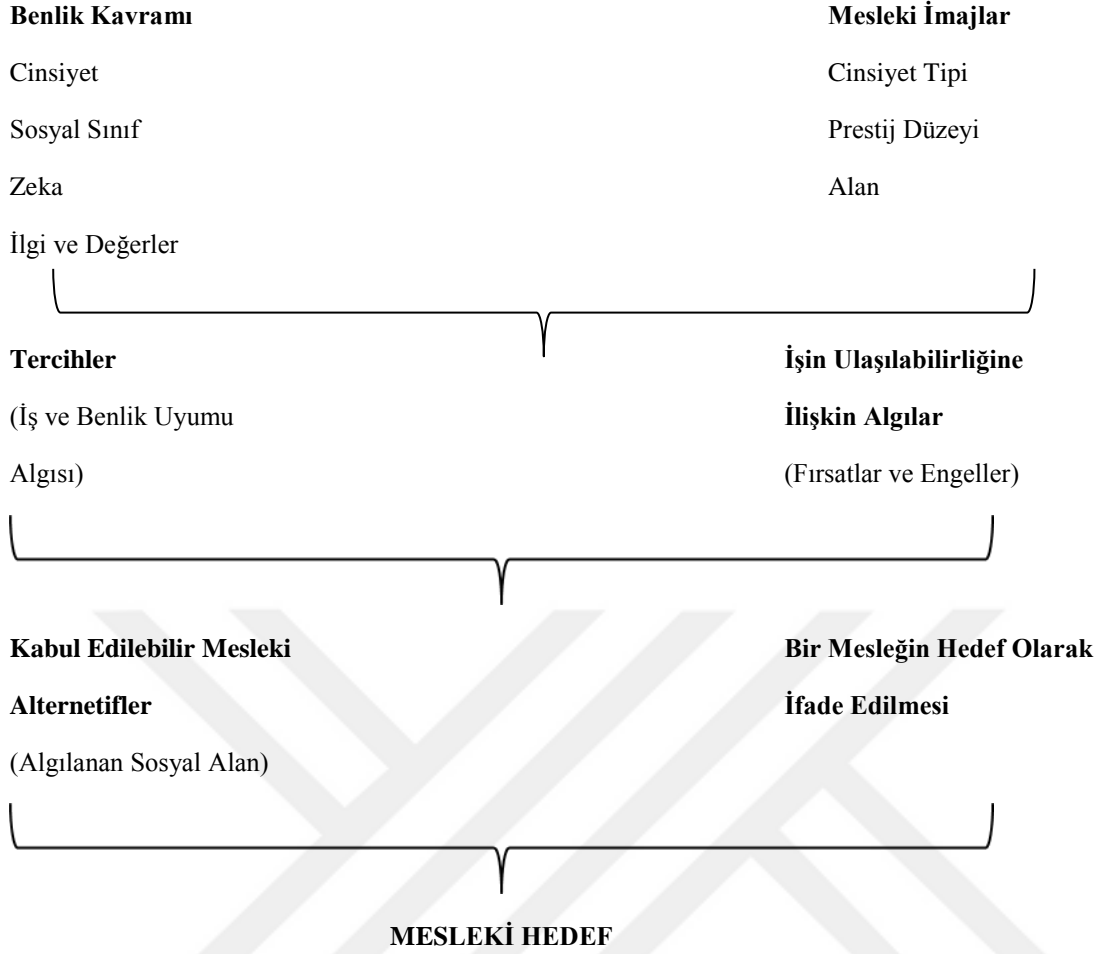
- Kariyer gelişim süreci, çocuklukta başlar.
- Kariyer gelişimi, kişinin benlik kavramını ortaya koyma girişimleridir.
- Kariyer memnuniyeti, kişinin kariyerinin benlik algısı ile ne kadar örtüştüğüdür.
- Bireyler kariyer gelişim sürecinde kullanacakları bazı mesleki kalıp yargılar geliştirirler.

Diğer mesleki kuramlarda olduğu gibi Gottfredson'da kariyer gelişimini bir uzlaşmanın sonucu olarak değerlendirmiştir. Yani birey ilgi ve yeteneklerini fark edip, kendi değer yargıları ve toplumu göz önünde bulundurarak kariyer seçimini yapmaktadır.

2.4.1.Gelişimsel Süreçler ve Temel Kavramlar

Kuram dört gelişimsel süreçten bahsetmektedir;

- Yaşa bağlı olarak bilişsel becerilerde gelişme (bilişsel büyüme)
- Kendine yönelim ve benlik gelişimi (öz yaratım)
- Kademeli bir şekilde tercih edilen mesleklerin azalması (daraltma)
- Meslek seçiminde toplumsal sınırların farkına varma ve uyum (uzlaşma)

Şekil 1: Gottfredson'un Kuramı (Akt. Siyez, 2014)

2.4.1.i.Mesleki Büyüme:

Kuramın başında da açıklandığı gibi eşleştirme süreci bilişsel yeterlilik gerektirmektedir. Okul öncesinde sezgisel düşünen, ilkokul çağında somut düşünen çocuk ergenlikte soyut düşünmeye başlar. Bu da çocuğun kronolojik olarak çok yönlü düşünmeye başladığının göstergesidir. Ancak aynı yaştaki bireylerde akıl yürütmede belirgin farklılıklar görülebilir (Sharf, 2017).

2.4.1.1. Özyaratım (Self-Creation):

Birey toplumla etkileşime geçmeye başladıkça genetik mirasla etkileşimlerinin birleşiminden kişiliği ortaya çıkar. Kişilik yapısı yani benliği Gottfredson'a göre kişinin kendi kendine yönelik algısı ve bunun uygun bir şekilde ifade edilmesidir. Benlik iki alt başlıkta açıklanmıştır. Bunlar; sosyal benlik (zeka, sosyal statü ve cinsiyeti içerir), psikolojik benlik (değerler ve kişilik özelliklerini içerir). Gottfredson mesleki kimlik kavramını, benlik kavramının uzantısı olarak görmektedir ve yaşamın erken dönemlerinden başlayıp dört aşamadan oluştuğunu söylemiştir (Sharf, 2017).

2.4.1.2.Daraltma:

Meslek seçimi süreci daraltma ile başlar. Bireyin seçmek istemediği meslekleri elemesine daraltma denir. Daraltma sürecinin bir takım ilkeleri vardır. Bunlar:

1. Soyut düşünme yeteneğinin gelişmesi,
2. Benlik kavramı ve mesleki tercihlerin etkileşimi,
3. Ayırışma ve birleştirmede örtüşme,
4. Aşamalı olarak seçeneklerin elenmesi,
5. Tercihlerde bulunmak fakat sürekli ifade edememe (Sharf, 2017).

Gottfredson'un Daraltma Kuramının Dört Aşaması:

- Aşama 1: Büyüklük ve Güce Yönelim (3-5 Yaş):

Okul öncesi dönemdeki çocuklar sezgisel düşünmeye başlar. İnsanlar onlar için “büyük- küçük” , “güçlü-zayıf” şeklinde sınıflanır. Bu dönemde meslekleri tanımaya başladıkları gibi olmak istedikleri hayal kahramanlarından da vazgeçerler. Onlar için yetişkin olmak demek güçlü olmak ve bir iş sahibi olmak demektir (Sharf, 2017). Bu dönemde çevresindeki yetişkinleri inceleyen çocuklar çeşitli meslek mensuplarının materyallerini oyun amaçlı olarak kullanabilirler.

- Aşama 2: Cinsiyet Rollerine Yönelim (6-8 Yaş):

Çocuk okul öncesi dönemden ilkokul çağına geldiğinde sezgisel düşünme yapısından soyut düşünme yapısına geçer. Basit ayırımlar yaparak çevresindeki olay ve olguları “iyi-kötü”, “kolay-zor” şeklinde değerlendirebilir. Bu dönemde çocuklar çevresindeki meslek mensuplarını yakınlarından başlayarak incelerler. Somut düşünen çocuk uniformalar giyen ya da büyük makinalar kullanan yetişkinlere ilgi ile odaklanır. Bu odaklanma sırasında ebeveynler, sosyal çevre ve medyanın da etkisi ile cinsiyetlerine uygun olan meslekleri ayırt ederler.

Erken çocukluk döneminde gerçekleşen bu cinsiyet sınırlaması Gottfredson'a göre yaşamın ilerleyen yıllarında da devam edecektir. Çocuk “kabul edilebilir cinsiyet sınırlarını” tanımlayarak kendi cinsiyetinin en iyisi olduğuna karar verebilir. Sonuç olarak erken yaşta da olsa karşı cinse uygun olarak görülen meslekler tercihlerin arasından çıkarılmış olur (Sharf, 2017).

- Aşama 3:Sosyal Değerlere Yönelim:

Bu aşamadaki çocuklar sosyal düşünme becerisini kazanmaya başlarlar. Doğrudan gözlemledikleri meslekleri merak edip, bilgi edinmeye başlayabilirler. Bireyler bu dönemde

kendi “kabul edilebilir prestij sınırının” altında olan ve üstünde olan meslekleri belirleyerek elimine yaparlar. Yani cinsiyetten sonra ikinci kriter prestij olmuştur. Bu dönemde ailenin sahip olduğu meslekler ve sosyal statü onların kabul edilebilirlik algılarını etkilemeye başlamaktadır. Buna rağmen çocuklar nadiren üst düzey meslekleri tercih etmektedirler. Bu aşamanın sonuna geldiğinde öngören cinsiyetine uygun, ona istediği prestiji sağlayan ve başarı ile yapabileceğine inandığı meslekleri büyük oranda belirlemiş olur (Siyez, 2014).

- Aşama 4:İçsellğe Biricik Ben’e Yönelim(14 Yaş ve Üzeri):

Bu dönemde ergen ilk aşamada yaptığı mesleki elemeyi daha bilinçli bir biçimde yapmaya başlar. Çünkü artık çok boyutlu ve karmaşık düşünce süreçlerinden geçmeye başlamıştır. Artık ergenin meslek seçimini etkileyen kişisel ve sosyal değerler söz konusudur. Kızlar ev ve okul hayatını dengelemeyi düşünürken, erkekler yeterli finansal getiri ve güvenlik ihtiyacına odaklanır. Bu doğrultuda sahip olmak istediği mesleği hedefleyen birey o mesleğe ulaşmak için ihtiyacı olan eğitimi ve o koşulları da göz önüne getirir (Sharf, 2017). Eğer her şey yolunda giderse “ideal hedef” ortaya çıkar. Ancak ideal hedef ulaşılabılır değilse, bireyin gerçeklik algısına dikkat edilmelidir. Gerçeklik algısı iyi olan bir ergen “gerçek hedef”e çok yakın bir “ideal hedef” seçmiş olur. Bu dört aşamanın tamamlanmasının ardından birey kariyer gelişimi ile ilgili çalışmalarında çevresel veya kişisel zorlanmalar yaşayabilir. Bu süreçte uzlaşma ile son bulur (Siyez, 2014).

2.4.1.3.Uzlaşma:

Birey mesleki hedefine ulaşma yolunda ilerlerken gerçeklik algısı gelişmeye başlar. Bunun sonucunda kendisi için “en iyisi” olanın “en ulaşılabilir” olmadığını anlar ve “iyi” olanı seçmeye karar verir. İşte bu sürece uzlaşma denir (Sharf, 2017). Aynı zamanda birey uzlaşma neticesinde ilgi ve değerlerini sadece mesleki alanda değil farklı alanlarda da değerlendirebileceğini fark eder (Siyez, 2014).

2.2. Kariyer Gelişimi ve Demografik Değişkenler

bu bölümde kariyer gelişim düzeyine etkisinin olup olmadığını incelemek amacıyla seçilen cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı ve aile içi şiddet değişkenleri kuramsal açıdan açıklanmıştır.

2.2.1. Cinsiyet

Ülkeler arasında farklılıklar olmasına rağmen meslek seçiminde cinsiyete yönelik bir ayrım her toplumda göze çarpmaktadır. Bu ayrımın sınırlanmaya maruz kalan kadınlar daha çok ev hanımlığı ve annelik vasfı ile örtüşen mesleklere yönlendirilmektedir. Ülkemize bakıldığında da eğitim ve sağlık sektöründe bulunan kadın cinsiyetinin gösterdiği yığılma bu durumun bir örneğidir. Kadınların kendi doğalarına uygun olduğu iddia edilen mesleklere yönlendirilmesi dışında farklı meslekler seçmek istediklerinde de yükselme imkânlarının sınırlı olması gözlenmiştir (Kuzgun, 2008).

Kadınların kendilerini algılamaları 1989 yılında araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre iyi eş ve iyi anne olmak demek başarılı kadın olmak anlamına geliyor ve erkeklere göre bir kadın başarılı olmak istiyorsa, ev içi işlerde iyi olması ve hizmet etmesi gerektiği şeklinde ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere meslek seçimi, kariyer gelişimi gibi durumlarda kadın cinsiyetine yönelik algısal sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. Bu algısının oluşmasına neden olan etmenlerin belirlenmesi amacı ile literatürde pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Meslek gruplarında cinsiyet dağılımına bakıldığında, oranların dengesiz olduğu görülmektedir. Bu eşit olmayan oranlarla alakalı kadınların her mesleği yapmak için yeterli psikolojik donanıma sahip olmadığı belirtilmektedir (Kuzgun, 2008).

Nicholson 1989 yılında Oxford Üniversitesinde yaptığı araştırmada cinsiyetler arası farklılıkların meslek seçimine olan etkisinin nasıl algılandığı araştırılmıştır. Araştırma bulguları erkek ve kadınların 40 farklı yönde davranışsal açıdan ayrıştığını göstermektedir. Kadınlara yönelik tanımlamalarda; daha kırılgan, daha heyecanlı, çabuk ağlayan, narin ve uysal gibi kavramlar dikkat çekerken erkekler için; fen ve matematik bilimlerinde daha iyi, rekabetçi, mantıklı ve açık sözlü gibi kavramlar kullanılmıştır (Akt. Pişkin, 2014).

Kuzgun (2008), kızların ayrıntılı algılama hızlarının, erkeklerin ise mekanik ilişkileri görme gücünün daha yüksek olduğuna ilişkin bir araştırma sonucu elde etmiştir. Araştırmada Çalışma Bakanlığı Genel Yetenek Test Bataryası uygulanmıştır. Bu çalışmada, kızların Büro Yeteneği ve Şekil Algısı alt ölçeği puanları yüksek çıkarken, erkeklerin Şekil Uzay İlişkilerini Görebilme alt ölçeği puanları daha yüksek çıkmıştır.

Çimen tarafından 1988 yılında yapılan araştırmada, cinsiyet ve bazı sosyoekonomik değişkenlerin lise öğrencilerinin meslek ilgilerine etkisi incelenmiştir. Araştırma bulgularına

göre erkek öğrencilerin; açık hava el uğraşları ile bilimsel ve hesaplama ilgilerinin yüksek bulunmuştur. Kızların ise, sosyal hizmet ve sanat ilgilerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

Mesleki değerlerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştıran Bridges kadınların ödüllendirilmeye ve başka insanlara yardım etmeye daha fazla önem verdiğini bulunmuştur (Aktaran. Pişkin, 2014). Öte yandan Gerçek ve Pişkin tarafından ODTÜ’de yapılan bir araştırmada öğrencilerin mesleki değerleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kız ve erkek öğrencilerin mesleki değerlerinin birbirine benzediği bulunmuştur.

Yukarıda bahsedilen son araştırma ile beraber araştırma sonuçları tutarsızmış gibi gözükmektedir. Ancak hem aile hem de sosyal çevre tarafından yapılan yönlendirmeler nedeniyle cinsiyet rollerini daha ilk çocukluk yıllarında öğreniyoruz. Bu nedenle kariyer danışmanlarının bu yapay ayrımı iyi anlamaları gerekmektedir. Öte yandan cinsiyetin doğasının getirdiği farklılıkların bireyin kariyer gelişimine etkilerini anlamak için daha çok araştırma yapmaları gerekmektedir. Yapılan son araştırmalar literatür gibi cinsiyet rollerinin de değişime uğradığını, bu nedenle sürekli takip edilmesi gerektiğini göstermektedir (Pişkin, 2014).

2.2.2. Sınıf Düzeyi

Sınıf düzeyi yükseldikçe kariyer gelişim düzeyinin de yükseldiğini Super gibi kariyer gelişimi kuramcıları söylemektedir. Super’ın yaşam boyu kariyer gelişiminde anlattığı gibi her yaşın, her sınıf düzeyinin kariyer gelişim görevleri farklıdır ve yaş ilerledikçe kariyer farkındalığı artan bireyin kariyer gelişim düzeyinin de yüksek olması beklenmektedir (Siyez, 2014).

Ergenler üzerinde kariyer danışmanlığı üzerine yapılan araştırmalarda sınıf düzeyi ve yaş değişkenleri incelenmiştir. Sınıf düzeyi yükseldikçe, bireyin ilgi ve kariyer hedeflerinde bir netlik beklenmektedir. Ancak ergenlik döneminde oluşan kişilik yapısındaki karmaşa sebebi ile ilgiler ve mesleki hedeflerde değişimler görülebilir.

2.3. Kariyer Gelişimi ve Sosyal Değişkenler

Bu bölümde kişinin kariyer gelişimini etkileyen ailesel değişkenler (algılanan sosyoekonomik düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kardeş sırası, aile içi şiddet görüp görmeme durumu) üzerinde durulmuştur. Watson ve McMahon gibi teorisyenler (2004) kariyer gelişimiyle ilgili dünyada olan araştırmaların genellikle üniversite öğrencileri üzerinde olduğunu belirterek çocukları üzerinde yapılan araştırmaların artması gerektiğini ve çevresel faktörlerin etkilerinin de incelenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar çocukların kariyer

gelişimi sürecinde anne baba ve sosyal çevreden aldıkları desteği önemsedikleri ve kariyer gelişimleri üzerinde özellikle anne babadan alınan sosyal desteğin etkili olduğu görülmektedir (Schultheiss, Kress ve Manzi, 2001).

2.3.1. Algılanan Sosyoekonomik Düzey

Ailenin sosyoekonomik düzeyi bireyin kariyer gelişim düzeyinin anlamlı bir yordayıcısıdır. Her ülkede olduğu gibi Türk toplumunda ve dünyada çeşitli sosyoekonomik farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla farklı ekonomik imkanlar eğitimde de farklılıklar meydana getirir. Kuzgun'a (2008) göre sosyoekonomik düzeyin farklılığının anlaşılması için sahip olunan mesleklere bakılabilir.

Her birey içinde yaşadığı toplumun bir ürünü olarak düşünülebilir. Nitekim Lowman'ın 1992 yılında yaptığı araştırmada sosyoekonomik düzeyin kariyer gelişiminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Kuzgun tarafından 2008 yılında yapılan araştırmada yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının kariyer gelişim düzeylerinin de daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksek gelire sahip ailelerin çocukları, erken yaşlarda üniversiteye gitmeyi planlayıp daha uzun bir eğitim hayatı planlamaktadırlar. Ancak gelir düzeyi düşük ailelerin çocukları ise, maddi imkânsızlıklarını bir engel olarak gördükleri gerekçesi ile daha kısa süreli bir eğitim hayatı hedeflemektedirler. Sapmaz'ın 2010 yılında yaptığı araştırmada sonuçlar diğer araştırmalarla tutarlı olup algılanan SED yükseldikçe, kariyer gelişim düzeylerinin de yükseldiği şeklinde bulunmuştur.

Yapılan araştırmalarda gösterdiği gibi ekonomik imkanlar fırsatları, umutları ve eğitimde çeşitliliği beraberinde getirmektedir. Eğer ailenin ekonomik gücü çocuğun kapasitesi ile aynı oranda değilse, beklenen kariyer hedefi hayal bile edilemiyor denilebilir. Ancak iyi bir sosyal çevre ve ekonomik imkana sahip bir çocuk bu yaşantısı ile doğru orantıda kariyer planı yapabilir denilebilir (Sapmaz, 2010).

2.3.2. Anne Baba Eğitim Düzeyi

Çocukların kariyer gelişimlerini en çok etkileyen etmenin anne-babalar olduğunu yapılan çalışmalarla desteklemektedir. Schultheiss, Kress ve Manzi tarafından 2001 yılında yapılan niteliksel araştırma da bu görüş desteklenmektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların kariyer gelişimini, iş hayatında problemlerle başa çıkma becerilerini, iş dünyası hakkında sağlıklı bilgi edinme noktasında anne babalarının görüşlerini önemsedikleri ortaya konulmuştur. Türkiyede yapılan çalışmaların sonuçları da benzer biçimdedir. Kollektif yapıya sahip olmamız

nedeniyle, çocuğun tüm ihtiyaçlarına cevap veren aile aynı zamanda fazla müdahalede bulunarak çocuğun kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçme özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Bu nedenle çocukların kariyer gelişimine yardımcı olmak isteyen anne babaların süreç hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Ancak Türkiye’de anne babaların sürece ilişkin bilgi eksikliği yanlış müdahaleler ile sonuçlanmaktadır.

Sarıkaya (1998) tarafından yürütülen bir araştırmada öğrencilerin endüstri meslek liselerine olan taleplerini etkileyen etmenler incelenmiştir. Araştırma bulguları, çocukların alan seçiminde en çok anne ve babalarından etkilendiği yönündedir. Bu araştırma sonuçlarının da anne babaların eğitim düzeylerinin çocukların kariyer gelişimine olumlu bir etkisinin olacağı beklenmektedir. Çünkü anne baba eğitim düzeyi ne kadar yüksek ise, gencin kariyer gelişimi basamaklarının neler olabileceği hakkında farkında olması beklenmektedir. Ayrıca çocuğunun eğitim alacağı sisteme aşına olan anne baba daha sağlıklı yönlendirmelerde bulunabilir. Ayrıca aile, kendi iş hayatı, sosyal statüsü, ekonomik geliri ve sosyal ilişkileri ile hem olumlu anlamda hem de olumsuz anlamda rol model olur.

Köse ve Yaygın tarafından 2011 yılında yapılan araştırmada ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin bilimsel kariyer ilgilerinin anne baba eğitim düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma bulguları hem anne hem de baba eğitim düzeyi arttıkça, çocukların da bilimsel kariyer ilgilerinin arttığı yönündedir. Bacanlı ve Sürücü tarafından 2011 yılında yapılan araştırmada ise, anne eğitim düzeyi ile çocukların kariyer gelişimi puanları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Öte yandan Can tarafından 2012 yılında yapılan bir araştırmada ise, babası üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin babası ilköğretim mezunu olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

2.3.3. Kardeş Sayısı

Araştırmacının yaptığı bu araştırmada kardeş sayısı çocukların kariyer gelişim düzeylerine olan etkisi de incelenecektir. Kardeş sayısını incelenmesinin sebeplerinden biri, çocuğun ailesine getirdiği ekonomik zorluklardır. Çocuğun kariyer gelişimi sürecinde en iyi şekilde nasıl öğrendiğini anlamak için; aile, çevre, ev, okul, medya, etnik köken, toplum gibi çevresel ve sosyal faktörlerin etkilerini incelemek gerektiğini yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Watson ve McMahon, 2005). Ayrıca literatüre bakıldığında cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve SED gibi faktörlerin kariyer gelişimi üzerine etkileri ile ilgili araştırmalara rastlansa da kardeş sayısı ile ilgili olarak ülkemizde yapılan bir araştırmaya rastlanılamamıştır.

Kardeş sayısı ile alakalı Adler, her çocuğun aile katılım sırasına göre özel bir konuma sahip olduğunu söyler. Adler bu konumu beşe ayırır; ilk çocuk, iki kardeşten ikincisi, ortanca, en küçük kardeş ve tek çocuk. Aileye doğum yoluyla katılan her çocuk “doğum sırası” ile elde ettiği bu özel konumla kendine özgü deneyimler, ilişkiler ve çıkarımlar sağlar. Adler doğum sırasının kişiliğin temel belirleyicisi olmadığını altını çizerken bireye etkilerinin de olduğunu belirtmiştir. Örneğin ilk çocuk daha mükemmeliyetçi ve daha etrafındakileri memnun etme çabasındayken ikinci çocuk ilk ve son çocuk arasında sıkışık ailede kazanmadığı konum sebebi ile özgüveni düşük gelişebilir. En küçük çocuk ise, ailenin en az talep beklediği ancak aileden en çok talepte bulunan birey olarak yetişebilir. Doğum sırası ve kardeş sayısının kariyer danışmanlığı açısından ele alınması çocuğun aile içindeki psikolojik konumunu belirlemesine yönelik olmalıdır. Öte yandan doğum sırası yukarıda da ifade edildiği gibi aile içi bazı bilgileri almamıza yardımcı olabilir. Genel yaşam stiline bir parçası olan bu bilgiler kardeşler arasındaki yerin ve rolün ne olabileceği ve aile içindeki taleplerin ne düzeyde olacağına ilişkin çıkarım yapmada etkili olabilir. Doğum sırası ve meslek seçimi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmanın sonuçları şöyledir. İyi eğitim ve yüksek statü sağlayan meslekleri tercih eden bireylerin geneli ilk çocuktur. Örneğin uzaya giden 23 Amerikalının 21 i ilk çocuktur. 1974’te Zweigenhaft’ın yaptığı araştırmada ise, tıp fakültesinde okuyan öğrencilerin yüksek oranda ilk çocuk oldukları ortaya çıkmıştır (Akt, Güneri,2014).

2.3.4. Aile İçi Şiddet

Literatüre bakıldığında kariyer gelişimi ile aile içi şiddet görme durumu arasındaki ilişkiye yönelik bir çalışmaya ülkemizde rastlanamamıştır. Watson ve McMahon 2005 yılında yaptıkları araştırmada çocukların çalışma hayatı ve bu hayatın geleceği için çocuğun ne öğrendiğinin, nasıl öğrendiğinin önemini; bunun için ihtiyaç duydukları şeyleri araştırmışlardır. Araştırma sonucunda ise çocuğun en iyi şekilde nasıl öğrendiğini anlamak için; aile, çevre, ev, okul, medya, etnik köken, toplum gibi çevresel ve sosyal faktörlerin etkilerini incelemek gerektiğini bulmuşlardır. Güvenli bağlanmanın sağlıklı aile içi ilişkilerle mümkün olduğu düşünülürse, aile içi şiddet görüp görmeme durumunun bağlanma türlerini etkilediği söylenebilir. Vignoli, Croity-Belz, Chapeland, Fillipis ve Garcia (2005) tarafından yapılan araştırmada kız öğrenlerini bağlanma türlerine göre kariyer araştırma davranışlarının etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca aile içi şiddetin çocuk üzerindeki ruhsal ve fiziksel tahribatı göz önüne alındığında, tüm yaşam alanına olduğu gibi kariyer gelişimi üzerinde de olumsuz etkisinin olacağı düşünülmektedir. Araştırmada aile içi şiddetin ele alınmasının amacı, hem şiddetin çocuk

üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekmek ve kariyer gelişimin hangi yönlerde yıprattığını bulmaktır. Araştırma bulguları ile tekrar detaylandırılacak olan bu konu demografik formda bir soru olarak sorulmasına rağmen derin ve ayrıntılı bir başlık altında araştırılması kariyer gelişimi açısından Türkiye'nin ihtiyacı olarak görülmektedir. Araştırma sonucunda aile içi şiddet gören çocukların kariyer gelişimi düzeylerinin de düşük olması beklenmektedir.

2.4. Kariyer Gelişimi İle İlgili Türkiye’de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde yurtdışında ve Türkiye’de sayıları çok olmamakla birlikte, çocukların kariyer gelişim süreçleri ve bu süreçle ilgili ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerin (anne-baba tutum ve davranışları, sosyoekonomik düzey, yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet, okul başarısı, ilgi ve yetenekler gibi) incelendiği araştırma sonuçları özetlenmiştir.

2.4.1.Kariyer Gelişimi İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Bu konuda yapılan çalışmalarda çocukların kariyer gelişiminde, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, anne-baba eğitim düzeyi ve yaş gibi değişkenler incelenmiştir. Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan tarafından 2009 yılında yapılan araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcıları incelenmiştir. Araştırmaya 8. sınıfa devam eden 361 kız ve 395 erkek katılmıştır. Araştırmada Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği ve Mesleki Karar Verme Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, ÇKGÖ'nün alt boyutlarının cinsiyeti anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

Taylı 2010-2011 eğitim-öğretiminin II. yarısında yaptığı çalışmada çocukların kariyer gelişiminin, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, seçilmesi düşünülen lise türü, anne-baba eğitim düzeyi, yaşanan yerleşim yeri, yaşanan yerde üniversite olup olmaması durumu ve akademik başarıya göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir.

Işıklar ve Bozgeyikli tarafından 2010 yılında yapılan araştırmada ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri demografik faktörler açısından incelenmiştir. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya 357 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi (175 kız, 182 erkek) katılmıştır. Çocuklar için kariyer gelişimi ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları çocukların kariyer gelişim düzeylerinin demografik faktörlerden önemli düzeyde etkilendiğini ortaya çıkarmıştır. Öte yandan erkek öğrencilerin kariyer gelişim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Doğan tarafından 2011 yılında yapılan çalışmada ise ağ bağlantılı sınıf rehberliği uygulamasının ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin kariyergelişim düzeyine etkisi araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ağ bağlantılı grup rehberliğinin geleneksel grup rehberliğine göre, deney grubunun kariyer gelişim puanlarını anlamlı düzeyde yükselttiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuklarda kariyer gelişimi ile ilgili 2011 yılında Sapmaz tarafından yapılan çalışmada ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerinde (253 kız ve 240 erkek) yapılmış ve Çocuklarda Kariyer Gelişimi Ölçeği, Benlik Kavramı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu Kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilim ilgisi yüksek olan öğrencilerin, kız öğrencilerin ve sosyal yardım ilgisi yüksek olan öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin de düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yayla'nın 2011 yılında yaptığı çalışmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karar verme stillerinin kariyer gelişimlerini yordayıp yordamadığını ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, algılanan sosyoekonomik düzey, algılanan akademik başarı ve anne baba eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Araştırma Kırıkkale ilinde 7 ilköğretim okulunda öğrenim görmeye devam eden 213'ü kız, 187'si erkek 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır ve veri toplamak amacı ile Ergenlerde Karar Verme Ölçeği, Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin yaşları, sosyoekonomik düzeyleri ve algılanan akademik başarı düzeyleri yükseldikçe kariyer gelişim düzeylerinin de anlamlı olarak yükseldiği bulunmuştur.

Doğan tarafından 2011 yılında yapılan çalışmada ağ bağlantılı sınıf rehberliği uygulamasının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimi düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya Ahmet Kirazgiller İlköğretim Okulu'ndan 8. sınıfa devam eden 120 öğrenci katılmıştır. Araştırma ön test-son test deney gruplu desen ile yapılmıştır. Deney (12 kız, 15 erkek) ve kontrol (15 kız, 10 erkek) grupları seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. İki gruba da Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Ardından deney grubuna 5 oturumluk eğitim programı, kontrol grubuna ise geleneksel rehberlik yapılmıştır. Son test olarak da Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Deney

grubunun da ise 8 alt boyuttan; merak/araştırma, bilgi, ilgiler, benlik kavramı, anahtar figürler ve planlılık alt ölçeklerinin son test puanlarında anlamlı düzeyde yükselme bulunmuştur.

Bacanlı ve Sürücü tarafından 2011 yılında ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ebeveyn bağlanmaları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma 6, 7, ve 8. sınıfa devam eden 199 öğrenci (104 kız, 95 erkek) ile beraber yapılmıştır. Veriler, Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Ölçeği (EABÖ), Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ) ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre; anneye bağlanma kariyer gelişiminin en güçlü yordayıcısı olmuştur ve cinsiyet (kız olmak) bunu takip etmiştir. Ayrıca öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerinin sınıf düzeyi, anne- baba eğitim düzeyi ve algılanan akademik başarıya göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

Köksal, Dilci ve Yolcubal'ın (2013) araştırmasında algılanan anne baba tutumunun, kız çocuklarının kariyer beklentisine etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kız çocuklarının annelerinin kendilerine destek verme durumuna göre beklentileri artmakta ve ya azalmaktadır. Yine elde edilen bulgular, annelerin çocuklarından fazlasıyla olgun ve sorumlu davranışlar beklediğini ortaya koymuştur. Çalışmada annelerin en büyük kısmının çocukları ile ilgili karar verirken çocuklarının fikirlerini önemsedikleri ve annelerin çocuklarının kendileri ile ilgili karar almalarına izin verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca annelerin çoğunun çocuklarını yeterince özgür bıraktıkları, çocuklarına akademik anlamda destek verdikleri ve çocukların da annelerinden destek göreceklere dair olumlu inanca sahip oldukları sonucu elde edilmiştir.

2014 yılında Bostancı tarafından yapılan çalışmada kariyer farkındalığı geliştirme amaçlı grup rehberliği programının 7. Sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerine etkisi incelenmiştir. Kariyer farkındalığını geliştirme amaçlı grup rehberliğinin kullanıldığı çalışmaya 24 öğrenci (12 deney, 12 kontrol) katılmıştır. Grup rehberliğinin etkisini belirlemek amacıyla Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği öntest sontest şeklinde uygulanmıştır. Grup rehberliği neticesinde yapılan öntest sontest sonuçları Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin alt boyutlarından “zaman perspektifi “ ve “planlama” alt boyutları puanlarında anlamlı bir artış olduğunu göstermiştir.

Işık tarafından 2014 yılında yapılan çalışmada Çocuklarda Kariyer Gelişimi İle Yaşam Doyumu ve Durumluk Kaygı Arasındaki İlişki İncelenmiştir. Araştırmaya 5-8. sınıflara devam eden 180 kız, 149 erkek toplam 334 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları olarak; Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği, Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yaşam Doyumu Ölçeği- Kısa Formu, Çocuklar İçin Durumluk Kaygı Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre çocuklarda kariyer gelişimi ile yaşam doyumu arasında pozitif yönlü, durumluk kaygı ile negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Öte yandan kariyer gelişimi ölçeğinin alt ölçekleri birlikte yaşam doyumu ve durumluk kaygının anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. ÇKGÖ'nün alt boyutlarından yaşam doyumunun anlamlı yordayıcıları sırasıyla; merak/araştırma, planlama ve benlik kavramı, durumluk kaygının anlamlı yordayıcıları ise sırasıyla merak/araştırma ve benlik kavramlarıdır.

İkiz ve Çinkı'nın (2015) yaptığı çalışmada ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların kariyer danışmanlığına getirdikleri katkılar araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre psikolojik danışmaların dörtte üçünün kariyer danışmanlığı eğitimi almadığı, mesleki deneyimi 5 yılın altında olanların daha deneyimli psikolojik danışmanlara göre kariyer danışmanlığı boyutunda daha aktif çalıştıkları ve bu alana yeni çalışmalarla katkı sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okuldaki sorumlu olduğu öğrenci sayısı açısından bakıldığında 250 den az öğrencisi olan psikolojik danışmanların kariyer danışmanlığı ile ilgili daha aktif çalıştıkları saptanmıştır.

Sürücü, Konaş ve Bacanlı tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada Bilim ve Sanat Merkezine (BİLSEM) devam eden üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin, cinsiyete, sınıf düzeyine, anne ve baba eğitim düzeyine ve alan değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Araştırma grubu BİLSEM'e devam eden 76 kız, 60 erkek olmak üzere toplam 136 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerden veriler Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre üstün yetenekli kız öğrencilerin merak araştırma puanları üstün yetenekli erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. 6. sınıf öğrencilerinin ÇKGÖ toplam puan, bilgi ve planlama alt ölçek puanları 7. sınıf öğrencilerinin puanından anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Gelir düzeyi orta olan öğrencilerin zaman perspektifi puanları gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ayrıca resim alanında BİLSEM'e devam eden öğrencilerin ÇKGÖ'nün toplam puan, merak/araştırma ve planlama alt ölçekleri puanları Genel Zihinsel Yetenek alanında BİLSEM'e devam eden öğrencilerden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Şekerli tarafından 2016 yılında yapılan çalışmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ile kariyer gelişimleri ve benlik saygıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma Ankara ilinde 7 ortaokulda 8. sınıfa devam eden 399 öğrenci (220 kız, 179 erkek) katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği, Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği, Coopersmith Özsaygı Ölçeği Okul Kısa Formu ve Kişisel Bilgi Formu

kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; benlik saygısı, akademik başarı ve sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencileri ile lise tercihine karar vermiş olan öğrenciler daha az kariyer karar verme gücünü yaşamaktadır. Ayrıca ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim puanları kariyer kararı verme güçlüğü ölçeğinin sadece “hazırlık eksikliği” alt ölçeğini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

2.4.2.Kariyer Gelişimi İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Trice ve McClellan 1993 ve 1994 yıllarında yaptıkları araştırmada çocukların kariyer arzuları ile annelerinin çocukları için seçtikleri meslekler arasındaki uyumu araştırmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre çocuklar ve annelerin toplamda yarısının meslek arzularının uyum gösterdiği belirlenmiştir.

Rainey ve Borders 1997 yılında ilköğretim 7. ve 8. sınıf kız öğrencilerinin kariyer arzularını ve kariyer planlamalarını etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre annelerin eğitim düzeyi, iş yaşantıları, kişilik özellikleri, cinsiyet rolü tutumları kızlarının kariyer arzularını ve kariyer planlamalarını anlamlı düzeyde etkilediği bulunmuştur.

Schultheiss, Kress ve Manzi (2004) çocukların kariyer gelişimi süreçlerinde anne babaların, sosyal çevrenin etkisini araştırmışlardır. Bireysel görüşme yoluyla yapılan niteliksel bir araştırmadır. Araştırma bulgularına göre çocukların kariyer gelişiminde sosyal destek kaynağı olarak anne babaların ve diğer önemli kişilerin (öğretmenler ve arkadaşlar) önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Bulgular çocukların kariyer gelişim sürecinde iş dünyası hakkında bilgi edinmede, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmede, karar verme güçlüğüyle başa çıkabilmede özellikle anne babalardan aldıkları sosyal desteğin etkili olduğunu göstermiştir.

Schultheiss, Palma ve Manzi (2005) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kariyer gelişim düzeylerine ve kariyerle ilgili farkındalık, araştırma ve kariyer planlama davranışlarını araştırmışlardır. Araştırma 19 erkek ve 30 kız toplam 49 kişiyle yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Super’ın 9 alt boyutundan 8’inde (merak hariç) çocuklar kariyer görevleri ve etkileri konusunda Super’ın çerçevesini çizdiği bulgulanmıştır. Öğrenciler, çocuklarda kariyer gelişimi modeliyle aynı doğrultuda yanıtlar vermişlerdir.

Watson ve McMahon (2005) çocukların çalışma hayatı ve bu hayatın geleceği için çocuğun ne öğrendiğini ve nasıl öğrendiğinin önemini, bunun içinde ihtiyaç duyduğu şeyleri araştırmışlardır. Çünkü araştırmacılar, kariyer gelişiminin dinamik ve etkileşimsel doğasını düzenlemek için öğrenmeyi birleştirici bir unsur olarak görmüşlerdir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların en

iyi şekilde nasıl öğrendiklerini anlamak için; aile, çevre, ev, okul, medya, etnik köken, toplum gibi çevresel ve sosyal faktörlerin etkilerini incelemek gerektiğini bulgulamışlardır. Ayrıca çocukların kariyer araştırma sürecinde mesleki cinsiyet ayrımcılığını da öğrendikleri görülmüştür.

Creed, Patton ve Prediaux 2007 yılında 8, 9 ve 10. sınıf öğrencilerinin kariyerler hakkındaki bilgi, kariyer kararsızlıkları, kariyer kararı verme yetkinlik inançlarının, benlik saygılarının, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, okul başarısı ve iş deneyimlerinin kariyer planlama ve araştırma davranışlarını yordayıp yordamadığını araştırmışlardır. Bu araştırmanın bulgularına göre tüm değişkenlerin kariyer planlama ve araştırma davranışını yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca zaman içerisinde en önemli yordayıcı olmaya başlayan değişkenlerin kariyer kararsızlığı, iş deneyimi ve kariyer kararı verme yetkinlik inancı olduğu bulunmuştur.

Carter ve arkadaşlarının 2009 yılında yaptığı araştırmada ise kariyer psikolojik danışmanlığının öğrencilerin kariyer gelişim süreçlerindeki özel ihtiyaçlarını gidermede en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle yapılacak olan kariyer psikolojik danışmanlığı çalışmaları ve uygulamalarının çocukların kariyer gelişimlerini destekleyeceği ifade edilmektedir.

Schultheiss ve Stead 2010 yılında kendi geliştirdikleri Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği sonuçlarının Kuzey Afrika'da geçerlik çalışmasını gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada ayrıca ölçeğin alt ölçekleriyle öz benlik, kontrol odağı ve çocukların meşguliyetleri arasındaki ilişki de incelenmiştir. Araştırma 404'ü kadın 404'ü erkek olmak üzere toplam 808 kişi olan 4, 5, 6 ve 7. Sınıf öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir.. Araştırmanın bulgularına göre, okuldaki görevlerinde daha güçlü iç denetime sahip olan çocukların; çalışma ve kişilerarası ilişkilerde daha iyi, daha net bir öz benliğe sahip, araştırma ve bilgi almaya daha istekli, planlamanın önemini farkında, daha meraklı/araştırmacı davranışlar gösteren, daha gelişmiş bir kariyer algı ve yeterliliğine sahip, özgüveni yüksek ve iç denetim odaklı bireyler olduğu bulunmuştur.

Schultheiss ve Stead (2010), Super(1990)'ın dokuz boyutlu (merak, keşif, bilgi, anahtar figürler, kontrol odağı, ilgiler, zaman perspektifi, benlik kavramı, planlılık) çocuklukta kariyer gelişim modeline dayanarak "Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (Childhood Career Development Scale)"ni geliştirmişlerdir. Ölçek 0-14 yaş arası çocukların kariyer gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu görülmüştür.

Çocuklarda kariyer gelişimi ile ilgili yapılan araştırmaların azlığı sadece Türkiye’de değildir. Çin’de de bu konu ile ilgili yapılan araştırmaların azlığını Liu, McMahon ve Watson (2014) yaptıkları araştırma ile ortaya koymuştur. Araştırmacılar 1960-2013 yılları arasında konu ile ilgili 6 tane araştırmaya rastlamışlardır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve elde edilecek olan verilerin istatistiksel veri analizinde hangi yolların izleneceğinden bahsedilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada çocukların kariyer gelişim düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile içi şiddet faktörlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmaktadır.

Araştırma da ilişkisel tarama modelinden karşılaştırmalı tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, araştırmanın konusu olan birden daha fazla sayıdaki değişken arasındaki değişimi ve derecesini araştırmayı amaçlayan modele denir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler belirlenerek aralarında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılır (Karasar, 2002).

3.2. Evren ve Örneklem

Büyüköztürk'ün (2013) "Uygun/Kazara Örneklem" (Convenience/ Incidental Sampling) olarak belirttiği örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde; zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi söz konusu olmaktadır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmektedir.

Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Ankara iline bağlı Gölbaşı ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta okullarda eğitim gören 6, 7, ve 8. sınıfa devam etmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise bu okullar içinden araştırma yapmak amacı ile rasgele seçilen 6 ortaokula devam etmekte olan 871 öğrencidir. Bu çalışmada özel okullar kapsam dışı bırakılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokulların Ankara iline bağlı Gölbaşı ilçesi bazında sayıları fazladır. Hepsine ulaşılma güçlüğü nedeni ile 6 ortaokul belirlenmiştir. Evren belirlenirken, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullar grubunu temsil edebilir düşüncesi biçimde sınırlandırılmıştır.

Tablo 2

Ankara İline bağlı Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokulların 6,7 ve 8. Sınıflarına Devam Eden Araştırmanın Yapıldığı Okullardaki Öğrencilerin Sayıları

Okul Adı	Öğrenci Sayısı	6, 7, 8. Sınıf Öğrenci Sayısı	Örnekleme Giren Öğrenci Sayısı
Dr. Ahmet-Filiz Göğüş Ortaokulu	54	42	42
Şehit Ömer Halisdemir Ortaokulu	200	142	69
Cemil Yıldırım Ortaokulu	587	388	165
Şehit Bülent Göçer Ortaokulu	677	472	155
Baldudak Ortaokulu	993	669	164
İnönü Ortaokulu	1044	747	275
Toplam	3555	2460	871

Tablo 2 incelendiğinde araştırmanın evrenini oluşturan Ankara İli Gölbaşı ilçesinde araştırma için seçilen 6 adet Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul öğrencilerinin sayısının 3555 olduğu görülmektedir. Araştırma grubunun 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin sayısı ise 2460'tır. Burada en fazla öğrenciye sahip olan okulun İnönü Ortaokulu olduğu ve 1044 öğrenciye sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Dr. Ahmet-Filiz Göğüş Ortaokulunun 54 öğrenci, Şehit Ömer Halisdemir Ortaokulu'nun 200 öğrenci, Cemil Yıldırım Ortaokulu'nun 587 öğrenci, Şehit Bülent Göçer Ortaokulu'nun 677 öğrenci, Baldudak Ortaokulu'nun 993 ve İnönü Ortaokulu'nun 1044 öğrenciye sahip olduğu ve örnekleme toplamda 871 öğrencinin girdiği görülmektedir.

Araştırmanın örnekleme belirlenirken Ankara ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ortaokullar evren olarak kabul edilmiştir. Evrende bulunan her bir örnekleme birimi olan orta

okulların eşit seçilme olasılığı göz önüne alınarak Gölbaşı ilinden 6 adet ortaokul örneklem olarak alınmıştır. Araştırmacı tipik bir durumu seçebilmek amacı ile konuya ilişkin bilgisi olan kişiler ile işbirliği yapar, durumlar hakkında ön bilgi toplar ve sonunda çalışacağı tipik duruma yani örnekleme karar verir. Bu doğrultuda örneklem belirlenirken şu aşamalar takip edilmiştir:

- A) Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Birimi'nden alınan veriler çerçevesinde Ankara ili,
- B) Gölbaşı ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullardan ortaokullar belirlenmiştir.
- C) Bu araştırmada seçilen her bir ortaokul araştırmanın bağımlı değişkenleri olan kariyer gelişimiyle ilişkili olabileceği düşünülen sosyoekonomik düzey, sosyokültürel düzey ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri dikkate alınmıştır.

Araştırma olanakları zaman kaybı yaşanmaması, ulaşım ve ekonomik açıdan incelendiğinde araştırma evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara ili Gölbaşı ilçesinde bulunan ortaokulların 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerin tümü araştırma evreni olarak kabul edilmiştir. Formları eksiksiz ve doğru olarak dolduran 871 ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yanıtları araştırmaya dahil edilmiştir.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin kariyer gelişim düzeyleri belirlemek için Çocuklarda Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ), ve kişisel bilgileri tespit etmek için araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu Kullanılmıştır.

3.3.1.Çocuklarda Kariyer Gelişimi Ölçeği

Öğrencilerin kariyer gelişim düzeylerini belirlemek için Schultheiss ve Stead (2004) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Bacanlı, Özer ve Sürücü (2006) tarafından yapılan "Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği (ÇKGÖ)" kullanılmıştır. ÇKGÖ'nin teorik temeli Super'ın (1990) çocuklukta kariyer gelişimi modeline dayandırılmıştır. ÇKGÖ toplam 52 maddeden oluşan 3'lü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin 8 alt boyutu vardır. Ölçekten alınan yüksek puan kariyer gelişimi düzeyinin yüksek, düşük puan ise düşük olduğunu göstermektedir.

Türkçe ÇKGÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek için (4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki) n = 2500 ilköğretim öğrencisinden elde edilen verilere açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri

uygulanmıştır. Her iki analiz sonuçları da ÇKGÖ'nün orijinali gibi sekiz alt faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu sekiz faktörlü yapı hem ölçeğin dayandırıldığı teorik modelle (Super, 1990) hem de orijinal ÇKGÖ'nün yapısı ile uyum göstermiştir.

ÇKGÖ'nün faktörleri; *Planlama*: çocukların geleceği planlamalarının önemini içeren 11 maddeden, *Benlik Kavramı*: benlik bilgisinin farkındalığını değerlendiren 6 maddeden, *Bilgi*: meslekler hakkındaki bilgileri kullanmayı ve öneminin farkında olmayı içeren 6 maddeden, *İlgiler*: çocukların hoşlandıkları etkinliklerin farkında olmalarını içeren 6 maddeden, *Denetim Odağı*: çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini değerlendiren 7 maddeden, *Merak/Araştırma*: çocukların okulda ve oyunlarındaki merak veya araştırma davranışlarını içeren 7 maddeden, *Anahtar Figürler*: çocukların rol modellerini yani kime benzemek istediklerini içeren 5 maddeden, *Zaman Perspektifi*: çocukların içinde buldukları anı geleceklere nasıl yansıttıklarını içeren 4 maddeden oluşmaktadır.

3.3.1.1.ÇKGÖ'nün Güvenirlik Çalışmaları

ÇKGÖ'nin Türkçe formunun güvenilirliğini belirlemek için Cronbach'ın Alpha katsayısı ile ölçeğin tümü ve alt ölçeklere ilişkin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Türkçe ÇKGÖ'nin tümü ve alt ölçekleri için Cronbach Alpha değerleri sırasıyla; ölçeğin tümü ($\alpha = .78$), *Bilgi* ($\alpha = .64$), *Merak/Araştırma* ($\alpha = .60$), *İlgiler* ($\alpha = .64$), *Denetim Odağı* ($\alpha = .76$), *Anahtar Figürler* ($\alpha = .49$), *Zaman Perspektifi* ($\alpha = .65$), *Planlama* ($\alpha = .81$) ve *Benlik Kavramı* ($\alpha = .73$) bulunmuştur. Ayrıca ÇKGÖ'nün güvenilirliği için testin tekrarı tekniği ile ÇKGÖ'nün tümüne ve alt ölçeklerine ilişkin kararlılık katsayıları hesaplanmıştır. Bunun için $n=107$ (60 kız, 47 erkek) öğrenciye 2 hafta ara ile ÇKGÖ uygulandı. Birinci ve ikinci uygulamaya ilişkin korelasyon değerleri sırasıyla ÇKGÖ toplam puan ($r=.681$, $p<.001$), *Bilgi* ($r=.513$, $p<.001$), *Merak* ($r=.640$, $p<.001$), *İlgiler* ($r=.341$, $p<.001$), *Denetim Odağı* ($r=.386$, $p<.001$), *Anahtar Figürler* ($r=.497$, $p<.001$), *Zaman Perspektifi* ($r=.430$, $p<.001$), *Planlama* ($r=.659$, $p<.001$) ve *Benlik Kavramı* ($r=.319$, $p<.001$)'dir. Türkçe ÇKGÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgular bu ölçeğin doyurucu geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.

3.3.2. Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Örneklem Grubu Üzerindeki Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

Araştırmacı tarafından kullanılan Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin test-tekrar test çalışması yapılmıştır. Örneklem grubundan seçilen 34 kişilik 8. sınıf öğrencisine bir hafta arayla

ÇKGÖ uygulanmıştır. ÇKGÖ toplam puan ve alt alanların toplam puanlarının ilk test ve son test sonuçları aşağıdaki tabloda karşılaştırılmıştır.

Tablo 3

Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Test Tekrar Test Sonuçları (Pearson Korelasyon Analizi)

	<i>N</i>	<i>Sig.</i>	<i>p</i>
ÇKGÖ Toplam Puan	34	.00	.74
Bilgi	34	.00	.69
Merak	34	.00	.80
İlgiler	34	.04	.51
Denetim Odağı	34	.00	.70
Anahtar Figürler	34	.00	.68
Zaman Perspektifi	34	.00	.71
Planlama	34	.00	.80
Benlik	34	.00	.69

Yukarıdaki tablo incelendiğinde ÇKGÖ toplam puanların korelasyon katsayısı .74, Bilgi alt alanı korelasyon katsayısı .69, Merak alt alanı korelasyon katsayısı .80, İlgiler alt alanı korelasyon katsayısı .51, Denetim Odağı alt alanı korelasyon katsayısı .70, Anahtar Figürler Alt alanı korelasyon katsayısı .68, Zaman Perspektifi alt alanı korelasyon katsayısı .71, Planlama alt alanı korelasyon katsayısı .80, Benlik alt alanı korelasyon katsayısı .69'dir. Test tekrar test çalışmasında da görüldüğü gibi toplam puan ve tüm alt alanların iyi bir korelasyon katsayısına sahip olduğu yönünde bulunmuştur. Araştırmada her bir alt ölçek ve toplam puan olarak güvenilirlik testi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması da Cronbach Alpha testi ile test edilmiştir. Sonuçlar tablo 4 da açıklanmıştır.

Tablo 4

Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğine İlişkin Güvenirlik (Cronbach Alpha) Değerleri

<i>Toplam Puan ve Alt Ölçekler</i>	<i>Madde Sayısı</i>	<i>Cronbach Alpha Değeri</i>
ÇKGÖ Toplam Puan	52	.883
Bilgi	6	.702
Merak	7	.621
İlgiler	6	.668
Denetim Odağı	7	.731
Anahtar Figürler	5	.523
Zaman Perspektifi	4	.687
Planlama	11	.810
Benlik	6	.731

(N=871)

Tablo 4’da görüldüğü üzere yapılan güvenirlik testi sonuçlarına göre *Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin* Cronbach Alpha değeri .883, *Bilgi* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .702, *Merak* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .621, *İlgiler* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .668, *Denetim Odağı* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .731, *Anahtar Figürler* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .523, *Zaman Perspektifi* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .687, *Planlama* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .810, *Benlik* alt ölçeğinin Cronbach alpha değeri .731 olduğu görülmektedir.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu:

Öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi ve algıladıkları SED, anne eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri, kardeş sayısı ve aile içi şiddet görüp görmeme durumu hakkında bilgi edinebilmek için araştırmacı tarafından “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Hazırlanan bu form EK-1.’de verilmektedir.

3.4.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22.0 Paket Programı kullanılmıştır. Araştırmada Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği- ÇKGÖ (Bacanlı, Özer ve Sürücü, 2006) ve araştırmacı tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan ortaokul 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeyi puanlarının cinsiyet, yaş, algılanan sosyoekonomik düzeyleri, anne eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri,

kardeş sayıları, aile içi şiddet görüp görmeme durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını analiz etmek amacı ile cinsiyet değişkeninin normal dağılıp dağılmadığını test etmek için önce Kolmogorof Smirnof ardından da Levene testi yapılmıştır. Levene testi normallik ölçülerini sağladığı sonucunu vermiştir. Bu sebeple cinsiyet değişkeninin çocuklarda kariyer gelişimi alt ölçeklerinin puanlarını etkileme durumuna Anova analizi ile bakılmıştır. Diğer değişkenlerin normal dağılım olup olmama durumu Kolmogorov Smirnof ile test edilmiştir. Normal dağılım olmadıkları için Kruskal-Wallis testi ile analiz gerçekleştirilmiştir. İstatistiklerin anlamlılığı için hata düzeyi olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

3.5. Verilen Toplanması

Uygulamayı gerçekleştirmek için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ve etik kuruldan izin alındıktan sonra örneklem kapsamına alınan ortaokullarla iletişime geçilmiştir. Bir aylık bir süreçte uygulama gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama araçlarının uygulanması 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Aralık ayında gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın yapılacağı ortaokulların idare ve rehberlik servisi ile görüşülerek izinleri alınmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler ile uygulamadan önce bir araya gelen araştırmacı, yönergeyi, envanterleri ve araştırmanın amacını öğrencilere açıklamıştır. Uygulama yaklaşık 1 ders saati içerisinde tamamlanmıştır.

3.6. Örneklem Grubuna Ait Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistikler

Bu bölümde örneklem grubundan demografik bilgi formu aracılığı ile toplanan; cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sırası, kardeş sayısı, aile içi şiddet görüp görmeme durumuna ilişkin betimleyici istatistiklerin bilgileri ve tablolar verilmiştir.

Tablo 5

Ankara Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıfa Devam Eden Öğrencilerinden Örneklem Girenlerin Toplam Sayısı ve Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Algılanan Sosyoekonomik Düzey, Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımları

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencileri	N	%
Kız	449	51.5
Erkek	422	48.5
Sınıf Düzeyi		
6. Sınıf	265	30.4
7. Sınıf	271	31.1
8. Sınıf	335	38.5
Algılanan SED		
Düşük	45	5.2
Orta	720	82.7
Yüksek	106	12.2
Baba Eğitim Düzeyi		
İlköğretim	334	38.3
Lise	324	37.2
Üniversite	179	20.6
Lisansüstü	34	3.9
Toplam	871	100

Tablo 5 incelendiğinde örnekleme oluşturan öğrencilerin % 51.5'i kız,% 48.5'i erkektir ve kız öğrenci sayısı 449'dur, erkek öğrenci sayısı 422'dir..

Tablo 5'te görüldüğü gibi örnekleme giren 6. Sınıfa devam eden öğrencilerinin sayısı 265 olup toplam öğrenci sayısının %30.4'ünü oluşturmaktadır. Örneklem giren 7. Sınıf öğrencilerinin sayısı 271 olup toplam öğrenci sayısının %31.1'ini oluşturmaktadır. Örneklem giren 8. Sınıf öğrencilerinin sayısı ise 335 olup toplam öğrenci sayısının %38.5'ini oluşturmaktadır. Tablo 5'e bakıldığında ailesinin sosyoekonomik düzeyini düşük düzeyde algılayan öğrenci sayısı 45 (%5.2) olduğu, ailesinin sosyoekonomik düzeyini orta düzey algılayan öğrenci sayısı 720 (%82.7) olduğu ve ailesinin gelir düzeyini yüksek algılayan öğrenci sayısı 106 olduğu (%12.2)

olduğu görülmektedir. Tablo 5’te görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi incelendiğinde babalarının 334’ünün (%38.3) ilköğretim, 324’ünün (%37.2) lise,179’unun (%20.6) üniversite mezunu ve 34’nün (%3.9) lisansüstü mezunu oldukları görülmektedir.

Tablo 6

Ankara Gölbaşı İlçesinde Bulunan Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıfa Devam Eden Öğrencilerinden Örnekleme Girenlerin Toplam Sayısı ve Anne Eğitim Düzeyi, Kardeş Sayısı ve Aile İçi Şiddet Görüp Görmeme Durumlarına Göre Dağılımları

Anne Eğitim Düzeyi	N	%
İlköğretim	470	54.0
Lise	288	31.1
Üniversite	100	11.5
Lisansüstü	13	1.5
Kardeş Sırası		
Tek Çocuk	38	4.4
En Büyük Çocuk	346	39.7
Ortanca	191	21.9
En Küçük Çocuk	296	34.0
Aile İçi Şiddet		
Sürekli	16	1.8
Bazen	60	6.9
Hiç	795	91.3
Toplam	871	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi incelendiğinde annelerin 470’inin (%54.00) ilköğretim, 288’inin (%31.1) lise,100’ünün (%11.5) üniversite mezunu ve 13’nün (%1.5) lisansüstü mezunu oldukları görülmektedir. Tablo 6’ya bakıldığında ailelerinde tek çocuk olanların sayısı 38 (%4.4) , ailelerinde 2 kardeş olanların sayıları 336 (38.6) ,ailelerinde 3 kardeş olanların sayıları 329 (37.8) ve ailelerinde 4 kardeş üzeri kardeşi olan öğrencilerin sayısı ise 169 (19.3) oldukları görülmektedir. Tablo 6’da aile içi şiddet görüp görmeme durumu incelendiğinde, sürekli maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin sayısı 16 (%1.8) ,aile içi şiddete bazen maruz kaldığını ifade eden öğrencilerin sayısı 60 (%6.9) ve aile içi şiddet görmediğini ifade eden öğrencilerin sayısı 795 (%91.3) olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen demografik değişkenlere göre (cinsiyet, sınıfı düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile içi şiddet) ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ancak analizler gerçekleştirilmeden önce veri setinin bu değişkenlere göre normal bir dağılım gösterip göstermediği cinsiyet değişkeninde Levene testi ile test edilmiştir. İlk varsayım olarak bağımsız gözlemlerde ölçekler dağıtılırken ve ölçek toplama sürecinde sağlanmıştır. İkinci varsayım olarak Levene test sonuçları incelenmiş ve cinsiyet faktörü için İlgiler, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alt ölçeklerinin Levene varsayımı sağladığı görülmüştür. Cinsiyet değişkenine ilişkin normallik sağlamamayan alt ölçeklerin analizinde Mann-Whitney U testi ile yapılmıştır. Üçüncü varsayım olarak normallik varsayımları kontrol edilmiştir, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri incelenmiştir, normallik varsayımları sağlanmadığı görülmüştür fakat Levene varsayımının sağlanması, büyük örneklem sayısı ve rasgele örneklem seçimi ANOVA analizi için yeterli görülmektedir (Green ve Salkind, 2008). Cinsiyet değişkeninde çalışmaya tek yönlü varyans analizi kullanılarak devam edilmiştir. Daha sonra diğer değişkenler için normallik varsayımları Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri test edilerek kontrol edilmiştir. Ayrıca Levene Test sonuçları da gruplar arası dağılımın eşit olmadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular normal dağılım koşullarını sağlamadığı için non-parametrik testle devam edilmiştir. Sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile içi şiddet değişkenleri iki gruptan fazla olduğu için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

4.1. Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları standart sapmaları tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7**Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğine İlişkin Betimsel Bulgular**

<i>Alt Ölçekler</i>	<i>N</i>	\bar{x}	<i>Ss</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>
Bilgi	871	8,45	2,26	6,00	18,00
Merak	871	11,71	2,68	7,00	21,00
İlgiler	871	6,98	1,64	5,00	18,00
Denetim Odağı	871	10,17	2,84	7,00	21,00
Anahtar Figürler	871	8,69	2,28	5,00	17,00
Zaman Perspektifi	871	5,11	1,55	4,00	12,00
Planlama	871	15,67	4,98	11,00	91,00
Benlik	871	7,41	1,92	6,00	25,00

Tablo 7 incelendiğinde ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinin ortalamaları şöyle bulunmuştur: Bilgi alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=8.75$, standart sapması (Ss) 2.26'dir. Merak alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=11.71$, standart sapması (Ss) 2.68'dir. İlgiler alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=6.98$, standart sapması (Ss) 1.64'tür. Denetim Odağı alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=10.17$, standart sapması (Ss) 2.84'tür. Anahtar Figürler alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=8.69$, standart sapması (Ss) 2.28'dir. Zaman Perspektifi alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=5.11$, standart sapması (Ss) 1.55'tir. Planlama alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=15.67$, standart sapması (Ss) 4.98'dir. Benlik alt ölçeğinden alınan puanların ortalaması $\bar{x}=7.41$, standart sapması (Ss) 1.92'dir.

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğrencilerin en yüksek puan ortalamasının Planlama alt ölçeğinden; en düşük ortalamayı ise Zaman Perspektifi alt ölçeğinden aldıkları görülmektedir. Örneklem genelinde en yüksek ortalamanın Planlama alt ölçeği olduğu yani öğrencilerin en çok Planlama kavramını benimsediklerini göstermektedir. Daha sonra, Merak, Denetim Odağı, Anahtar Figürler, Bilgi, Benlik, İlgiler, Zaman Perspektifi sıralaması yer almaktadır.

4.2. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Gelişim Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Örnekleme oluşturan orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin normallik testi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8**Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Normallik Testi Sonuçları
(Levene Testi)**

<i>Cinsiyet</i>		<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspektifi</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
Kız Öğrenci	N	449	449	449	449	449	449	449	449
	P	.00	.00	.07	.00	.06	.01	.80	.10
Erkek Öğrenci	N	422	422	422	422	422	422	422	422
	P	.00	.00	.07	.00	.06	.01	.80	.10

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanlarının cinsiyete göre normal dağılım gösterme durumu Levene testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 14'te sunulmuştur. Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin elde edilen p değerleri cinsiyete göre Bilgi alt ölçeği için $p=.00<.05$; Merak alt ölçeği için $p=.00<.05$; İlgiler alt ölçeği için $p=.07>.05$; Denetim Odağı alt ölçeği için $p=.00<.05$; Anahtar Figürler alt ölçeği için $p=.06>.05$; Zaman Perspektifi alt ölçeği için $p=.01<.05$; Planlama alt ölçeği için $p=.80>.05$; Benlik alt ölçeği için $p=.10>.05$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerler orta okul 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'den, İlgiler, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alınan puanların cinsiyet değişkeni açısından normal bir dağılıma sahip olduğunu Levene testi ile göstermektedir. Daha sonra Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri incelenmiştir, normallik varsayımları sağlanmadığı görülmüştür fakat Levene varsayımının sağlanması, örneklem sayısı büyüklüğü ile uygun ve kazara örneklem seçimi ANOVA analizi için yeterli görülmektedir (Green ve Salkind, 2013). Normallik varsayımlarını sağlamayan Bilgi, Merak, Denetim Odağı ve Zaman Perspektifi alt ölçeklerinin analizineyse Mann-Whitney U testi ile devam edilmiştir.

Örnekleme oluşturan orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Orta okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden İlgiler, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Alt ölçekler	Cinsiyet	N	Df	\bar{X}	Ss	Ms	F	P	n^2
İlgiler	Kız	449	1	6.89	1.54	8,83	3,28	.07	.00
	Erkek	422		7.09	1.73				
Anahtar Figürler	Kız	449	1	8.83	2.22	18,33	3,51	.06	.00
	Erkek	422		8.54	2.35				
Planlama	Kız	449	1	15.63	5.57	1,58	,06	.80	.00
	Erkek	422		15.71	4.27				
Benlik	Kız	449	1	7.30	1.90	9,53	2,58	.10	.00
	Erkek	422		7.51	1.93				

Tablo 9 incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin bilgi alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklem kız (\bar{x} =8.23, SS= 2.29) ve erkek (\bar{x} =8.71, SS=2.20) olarak iki gruba ayrılmıştır.

Cinsiyet değişkeninin İlgiler alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklem kız (\bar{x} =6.89, SS= 1.54) ve erkek (\bar{x} =7.09, SS=1.73) olarak iki gruba ayrılmıştır. Tek yönlü Anova sonucu cinsiyet değişkeni açısından İlgiler alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaşmadığı görülmüştür, $F(1, 871)=3.28$, $p=.07$, $n^2=.00$. Etki büyüklüğüne bakıldığında cinsiyetin İlgiler alt ölçeği üzerinde bir etkisi olmadığı görülmektedir. İki grup olduğu için post hoc analizleri yapılmamış analiz sonucu grupların ortalamalarına bakılarak yapılmıştır. Buna göre, çocukların hoşlandıkları etkinliklerin farkında olmaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği düşünülebilir.

Cinsiyet değişkeninin Anahtar Figürler alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklem kız (\bar{x} =8.83, SS= 2.22) ve erkek (\bar{x} =8.54, SS=2.35) olarak iki gruba ayrılmıştır. Tek yönlü Anova sonucu cinsiyet değişkeni açısından Anahtar Figürler alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaşmadığını göstermektedir, $F(1, 871)=9.86$, $p=.00$, $n^2=.01$. Etki büyüklüğüne bakıldığında cinsiyetin Anahtar Figürler alt ölçeği üzerinde bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir. İki grup olduğu için post hoc analizleri yapılmamış analiz sonucu grupların ortalamalarına bakılarak yapılmıştır. Buna göre, çocukların rol modellerini yani kime benzemek istediklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği yönünde bulunmuştur.

Cinsiyet değişkeninin Planlama alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklem kız ($\bar{x}=15.63$, $SS= 5.57$) ve erkek ($\bar{x}=15.71$, $SS=4.27$) olarak iki gruba ayrılmıştır. Tek yönlü Anova sonucu cinsiyet değişkeni açısından Planlama alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaşmadığı göstermektedir, $F(1, 871)=6.74$, $p=.80$, $n^2=.00$. Etki büyüklüğüne bakıldığında cinsiyetin Planlama alt ölçeği üzerinde bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir. İki grup olduğu için post hoc analizleri yapılmamış analiz sonucu grupların ortalamalarına bakılarak yapılmıştır. Buna göre, çocukların geleceği planlamanın öneminin farkında olup olmamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermediği bulunmuştur.

Cinsiyet değişkeninin Benlik alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklem kız ($\bar{x}=7.30$, $SS= 1.90$) ve erkek ($\bar{x}=7.51$, $SS=1.93$) olarak iki gruba ayrılmıştır. Tek yönlü Anova sonucu cinsiyet değişkeni açısından Benlik alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaşmadığı göstermektedir, $F(1, 871)=2.58$, $p=.10$, $n^2=.00$. Etki büyüklüğüne bakıldığında cinsiyetin Benlik alt ölçeği üzerinde bir etkisinin bulunmadığı görülmektedir. İki grup olduğu için post hoc analizleri yapılmamış analiz sonucu grupların ortalamalarına bakılarak yapılmıştır. Buna göre, çocukların Benlik bilgisi farkındalığının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık göstermediği bulunmuştur.

Elde edilen bulgulara göre, İlgiler alt ölçeğinde kız öğrencilerinin ortalamasının en düşük olduğu (6.89), en yüksek ortalamanın Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (15.63). Erkek öğrencilerden en düşük ortalamanın İlgiler alt ölçeğinde (7.09), en yüksek ortalamanın Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (15.71).

Cinsiyet değişkeninin Bilgi, Merak, Denetim Odağı ve Zaman Perspektifi alt ölçeklerine göre normal dağılım göstermediği Tablo 10'da görülmektedir. Bu sebeple bu alt alanların etkisine Mann-Whitney U testi ile bakılmıştır.

Tablo 10

Orta okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Bilgi, Merak, Denetim Odağı ve Zaman Perspektifi Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	N	ST	SO	U	Z	p
Bilgi	Kız	449	181081.50	403.30	80056.50	-4.01	.00*
	Erkek	422	198674.50	470.79			
Merak	Kız	449	174734.50	389.16	73709.50	-5.70	.00*
	Erkek	422	205021.50	485.83			
Denetim Odağı	Kız	449	176501.50	393.10	75476.00	-5.23	.00*
	Erkek	422	203255.00	481.65			
Zaman Perspektifi	Kız	449	186510.00	415.39	85485.00	-2.72	.00*
	Erkek	422	193246,00	457.93			

Tablo 10'a bakıldığında Mann-Whitney U analizi sonucu cinsiyet değişkeni açısından Bilgi alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaştığını göstermektedir. Sonuç olarak bu durum erkeklerin kızlara oranla kariyer gelişim düzeylerinin daha fazla geliştiği, yani meslekler hakkındaki bilgileri daha fazla önemseyerek, bu bilginin daha çok farkında olduklarını göstermektedir (U= 80056.50, Z=-4.01, p=.00).

Cinsiyet değişkeninin Merak alt ölçeği üzerine etkisini incelemek için Mann-Whitney U analizi uygulanmıştır. Mann-Whitney U testi sonucu cinsiyet değişkeni açısından Merak alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaştığını göstermektedir. Buna göre, erkeklerin kızlara oranla çocukların okulda ve oyunlarındaki merak ve araştırma davranışını daha iyi kullanıp, bu bilginin öneminin daha çok farkında olduğu göstermektedir (U=73709.50, Z=-5.70, p=.00).

Mann-Whitney U testi sonucu cinsiyet değişkeni açısından Denetim Odağı alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaştığını göstermektedir. Bu durum, erkeklerin kızlara yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerinin daha iyi olup, bu bilginin öneminin daha çok farkında olduğu göstermektedir (U=75476.00, Z=-5.23, p=.00).

Mann-Whitney U testi sonucu cinsiyet değişkeni açısından Zaman Perspektifi alt ölçeğinden alınan toplam puanların anlamlı derecede farklılaşmadığı göstermektedir. Buna göre, çocukların içinde buldukları anı geleceklerine yansıttıkları biçimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği yönünde bulunmuştur (U=85485.00, Z=-2.72, p=.00).

Elde edilen bulgulara göre, Merak alt ölçeğinde kız öğrencilerinin ortalamasının en düşük olduğu(389.16), en yüksek ortalamanın Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (415.39). Erkek öğrencilerden en düşük ortalamanın Zaman Perspektifi alt ölçeğinde (457.93), en yüksek ortalamanın Merak alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (485.83).

4.3. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sınıf düzeyine ilişkin normallik testi sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi)

<i>Sınıf Düzeyi</i>		<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspektifi</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
6. Sınıf	N	265	265	265	265	265	265	265	265
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.0	.00
7. Sınıf	N	271	271	271	271	271	271	271	271
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
8. Sınıf	N	335	335	335	335	335	335	335	335
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00

Tablo 11’de görüldüğü gibi orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çocuklar için kariyer gelişimi ölçeği alt ölçeklerinden elde edilen puanların sınıf düzeyi değişkeni açısından normal dağılım gösterme durumu Kolmogorov Simirnov testi ile belirlenmiştir. Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için 6. sınıflarda $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda $p=.00$ $p<.05$; Merak alt ölçeği için 6. sınıflarda $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; İlgiler alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; Denetim Odağı alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; Anahtar Figürler alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; Zaman Perspektifi alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; Planlama alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; Benlik alt ölçeği için 6. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 7. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$; 8. sınıflarda; $p=.00$ $p<.05$ olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen bu değerlere bakılarak Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinden alınan puanların öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkeni açısından normal bir dağılıma sahip olmadığı

görülmüştür. Bu nedenle çocuklar için kariyer gelişimi ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi kullanılmış ve sonuçları aşağıda Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Alt Ölçekler</i>	<i>Sınıf düzeyi</i>	<i>N</i>	\bar{X}	χ^2	<i>Sd</i>	<i>p</i>	
Bilgi	6. Sınıf	265	417.09	2.28	2		
	7. Sınıf	271	441.17				
	8. Sınıf	335	446.77				
Merak	6. Sınıf	265	366.31	44.21	2		*
	7. Sınıf	271	423.36				
	8. Sınıf	335	501.35				
İlgiler	6. Sınıf	265	414.63	12.47	2		*
	7. Sınıf	271	414.76				
	8. Sınıf	335	470.09				
Denetim Odağı	6. Sınıf	265	468.52	19.56	2		*
	7. Sınıf	271	462.50				
	8. Sınıf	335	388.84				
Anahtar Figürler	6. Sınıf	265	417.75	6.84	2		*
	7. Sınıf	271	419.27				
	8. Sınıf	335	463.97				
Zaman Perspektifi	6. Sınıf	265	419.43	3.07	2		
	7. Sınıf	271	432.25				
	8. Sınıf	335	452.14				
Planlama	6. Sınıf	265	407.58	6.33	2		*
	7. Sınıf	271	434.97				
	8. Sınıf	335	459.31				
Benlik	6. Sınıf	265	411.07	4.40	2		
	7. Sınıf	271	440.98				
	8. Sınıf	335	451.99				

p<.05

Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin sınıf düzeyi açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin sıra ortalamaları şöyledir. Bilgi alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. sınıflarda \bar{x} =417.09; 7.sınıflarda \bar{x} =441.17 ve 8. Sınıflarda \bar{x} =446.77 olduğu; Merak alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda \bar{x} =366.31; 7. Sınıflarda \bar{x} =423.36 ve 8. Sınıflarda \bar{x} =501.35 olduğu; İlgiler alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda \bar{x} =414.63; 7. Sınıflarda \bar{x} =414.76 ve 8. Sınıflarda \bar{x} =470.09 olduğu; Denetim Odağı alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda \bar{x} =468.52; 7. Sınıflarda \bar{x} =462.50 ve 8. Sınıflarda \bar{x} =388.84 olduğu; Anahtar Figürler alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda \bar{x} =417.75; 7. Sınıflarda \bar{x} =419.27 ve 8. Sınıflarda \bar{x} =463.97 olduğu; Zaman Perspektifi alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda \bar{x} =419.43; 7. Sınıflarda \bar{x} =432.25 ve 8. Sınıflarda

$\bar{x}=452.14$ olduğu; Planlama alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda $\bar{x}=407.58$; 7. Sınıflarda $\bar{x}=434.97$ ve 8. Sınıflarda $\bar{x}=459.31$ olduğu; Benlik alt ölçeğinden sıra ortalamalarının 6. Sınıflarda $\bar{x}=411.07$; 7. Sınıflarda $\bar{x}=440.98$ ve 8. Sınıflarda $\bar{x}=451.99$ olduğu görülmüştür $\bar{\chi}^2 (2, N=871) = 2.28, p=.32$.

Elde edilen bulgulara göre, Bilgi alt ölçeğinden en yüksek puanı 8. sınıf öğrencilerinin en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin; Merak alt ölçeğinden en yüksek puanı 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin; İlgiler alt ölçeğinden en yüksek puanı 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin; Denetim Odağı alt ölçeğinden en yüksek puanı 6. sınıf öğrencilerinin, en düşük puan 8. sınıf öğrencilerinin; Anahtar Figürler alt ölçeğinden en yüksek puanı 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin; Zaman Perspektifi alt ölçeğinin en yüksek puanı 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin; Planlama alt ölçeğinin alınan en yüksek puan 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puan 6. sınıf öğrencilerinin; Benlik alt ölçeğinin en yüksek puan 8. sınıf öğrencilerinin, en düşük puanı 6. sınıf öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 18'e bakıldığında; sınıf düzeyi değişkeni ile Bilgi alt ölçeğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır [$\chi^2 (Sd=2, N=871)= 2.28, p=.32; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012). Sınıf düzeyi değişkeni ile Merak alt ölçeğinden alınan puanları anlamlı düzeyde etkilediği saptanmıştır [$\chi^2 (Sd=2, N=871)= 44.21, p=.00; p<.05$] (Büyüköztürk, 2012). Başka bir deyişle 8. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeni ile İlgiler alt ölçeğinden alınan puanları anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir [$\chi^2 (Sd=2, N=871)= 12.47, p=.00; p<.05$] (Büyüköztürk, 2012). Başka bir deyişle 8. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeni ile Denetim Odağı alt ölçeğinden alınan puanları anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir [$\chi^2 (Sd=2, N=871)= 19.56, p=.00; p<.05$] (Büyüköztürk, 2012). Başka bir deyişle 8. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeni ile Anahtar Figürler alt ölçeğinden alınan puanları anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir [$\chi^2 (Sd=2, N=871)= 6.84, p=.03; p<.05$] (Büyüköztürk, 2012).

Başka bir deyişle 8. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12'ye bakıldığında Zaman Perspektifi alt ölçeğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır [X^2 (Sd=2, N=871)= 3.07, p=.21; p>.05] (Büyüköztürk, 2012). Sınıf düzeyi değişkeni ile Planlama alt ölçeğinden alınan puanları anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir [X^2 (Sd=2, N=871)= 6.33, p=.00; p<.05] (Büyüköztürk, 2012). Başka bir deyişle 8. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek puanlara sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12'ye bakıldığında Benlik alt ölçeğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır [X^2 (Sd=2, N=871)= 4.40, p=.11; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

4.4. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda anne eğitim düzeyi değişkenine göre normal dağılım gösterip göstermeme durumu Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi)

<i>Anne Eğitim Düzeyi</i>	<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspekti</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
İlköğretim N	470	470	470	470	470	470	470	470
P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Lise N	288	288	288	288	288	288	288	288
P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Üniversite N	100	100	100	100	100	100	100	100
P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Lisansüstü N	13	13	13	13	13	13	13	13
P	.20	.07	.00	.02	.20	.00	.10	.00

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise p=.00 p<.05; lise ise p=.00 p<.05; üniversite ise p=.00 p<.05; lisansüstü ise p=.20 p>.05, Merak alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise p=.00 p<.05; lise ise p=.00 p<.05; üniversite ise p=.00 p<.05; lisansüstü ise p=.072 p>.05, İlgiler alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise p=.00 p<.05; lise ise p=.00 p<.05; üniversite ise p=.00 p<.05; lisansüstü ise p=.00 p<.05, Denetim Odağı alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise p=.00 p>.05; lise ise p=.00 p<.05; üniversite ise p=.00 p<.05;

lisansüstü ise $p=.02$ $p<.05$, Anahtar Figürler alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversite ise $p=.00$ $p<.05$; lisansüstü ise $p=.20$ $p>.05$, Zaman Perspektifi alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversite ise $p=.00$ $p<.05$; lisansüstü ise $p=.00$ $p<.05$, Planlama alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversite ise $p=.00$ $p<.05$; lisansüstü ise $p=.10$ $p>.05$, Benlik alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.0$ $p<.05$; üniversite ise $p=.00$ $p<.05$; lisansüstü ise $p=.00$ $p<.05$ olarak hesaplanmıştır.

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumları açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda normal dağılım olmadığı test edildiği için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır ve sonuçlar tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Alt Ölçekler</i>	<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	<i>SO</i>	<i>2</i> <i>χ</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>
Bilgi	İlköğretim	470	437.11			
	Lise	288	442.32	3.06	3	.38
	Üniversite	100	403.17			
	Lisansüstü	13	508.54			
Merak	İlköğretim	470	437.30			
	Lise	288	448.15	3.13	3	.37
	Üniversite	100	401.24			
	Lisansüstü	13	386.96			
İlgiler	İlköğretim	470	438.31			
	Lise	288	447.45	4.78	3	.19
	Üniversite	100	391.14			
	Lisansüstü	13	443.81			
Denetim Odağı	İlköğretim	470	442.88			
	Lise	288	430.88	1.88	3	.60
	Üniversite	100	412.15			
	Lisansüstü	13	484.27			
Anahtar Figürler	İlköğretim	470	430.72			
	Lise	288	450.16	1.70	3	.64
	Üniversite	100	425.69			
	Lisansüstü	13	392.54			
Zaman Perspektifi	İlköğretim	470	444.79			
	Lise	288	415.78	3.49	3	.32
	Üniversite	100	453.62			
	Lisansüstü	13	430.69			
Planlama	İlköğretim	470	431.58			
	Lise	288	431.32	2.63	3	.45
	Üniversite	100	459.11			
	Lisansüstü	13	521.85			
Benlik	İlköğretim	470	443.47			
	Lise	288	429.20	1.69	3	.64
	Üniversite	100	428.74			
	Lisansüstü	13	372.38			

p<.05

Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları şöyledir. Bilgi alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =437.11; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =442.32; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =403.17; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =508.54'tür. Buna dayalı olarak

anne eğitim düzeyi durumuna göre Bilgi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 3.06, p=.38; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Merak alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =437.30; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =448.15; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =401.24; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =386.96'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 3.13, p=.37; p>.05] (Büyüköztürk, 2012) .

İlgiler alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =438.31; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =447.45; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =391.14; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =443.81'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre İlgiler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 4.78, p=.19; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Denetim Odağı alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =442.88; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =430.88; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =412.15; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =484.27'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Denetim Odağı alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 1.88, p=.60; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Anahtar Figürler alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =430.72; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =450.16; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =425.69; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =392.54'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Anahtar Figürler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 1.70, p=.64; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Zaman Perspektifi alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =444.79; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =415.78; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =453.62; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =330.69'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Zaman Perspektifi alt ölçeği puanları anlamlı

düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 3.49, p=.32; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Planlama alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =431.58; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =431.32; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =459.11; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =521.85'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Planlama alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.63, p=.45; p>.05] (Büyüköztürk, 2012) .

Benlik alt ölçeğinde anne ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =443.47; annesi lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =429.20; annesi üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =428.74; annesi lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =372.38'tür. Buna dayalı olarak anne eğitim düzeyi durumuna göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 1.69, p=.64; p>.05] (Büyüköztürk, 2012) .

Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi ilköğretim olan en düşük ortalamasının Anahtar Figürler alt ölçeğinde (\bar{x} =430.72), en yüksek ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =444.79). Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi lise olan en düşük ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde (\bar{x} =415.78), en yüksek ortalamasının Anahtar Figürler alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =450.16). Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi üniversite olan en düşük ortalamasının İlgiler alt ölçeğinde (\bar{x} =391.14), en yüksek ortalamasının Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =459.11). Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi lisansüstü olan en düşük ortalamasının Benlik alt ölçeğinde (\bar{x} =372.38), en yüksek ortalamasının Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =521.85).

4.5. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguları

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre normal dağılım gösterip göstermeme durumu Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15**Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları****(Kolmogorov-Simirnov Testi)**

<i>Baba Eğitim Düzeyi</i>		<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspektifi</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
İlkokul	N	334	334	334	334	334	334	334	334
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Lise	N	324	324	324	324	324	324	324	324
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Üniversite	N	174	174	174	174	174	174	174	174
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Lisansüstü	N	34	34	34	34	34	34	34	34
	P	.00	.20	.00	.01	.00	.00	.06	.00

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.20$ $p>.05$, Merak alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.20$ $p>.05$, İlgiler alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.00$ $p<.05$, Denetim Odağı alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.01$ $p<.05$, Anahtar Figürler alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.00$ $p>.05$, Zaman Perspektifi alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.00$ $p<.05$, Planlama alt ölçeği için baba eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.06$ $p>.05$, Benlik alt ölçeği için anne eğitim düzeyi ilköğretim ise $p=.00$ $p<.05$; lise ise $p=.00$ $p<.05$; üniversiteye $p=.00$ $p<.05$; lisansüstüye $p=.00$ $p<.05$ olarak hesaplanmıştır.

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumları açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda normal dağılım olmadığı test edildiği için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır ve sonuçlar tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Baba Eğitim Durumu	N	SO	χ^2	Sd	P
Bilgi	İlköğretim	334	438.68			
	Lise	324	447.13	2.28	3	.52
	Üniversite	179	416.31			
	Lisansüstü	34	407.24			
Merak	İlköğretim	334	444.87			
	Lise	324	434.65	1.37	3	.71
	Üniversite	179	419.06			
	Lisansüstü	34	450.84			
İlgiler	İlköğretim	334	439.19			
	Lise	324	439.15	.55	3	.91
	Üniversite	179	425.47			
	Lisansüstü	34	430.06			
Denetim Odağı	İlköğretim	334	436.47			
	Lise	324	440.26	2.39	3	.50
	Üniversite	179	439.60			
	Lisansüstü	34	371.79			
Anahtar Figürler	İlköğretim	334	437.28			
	Lise	324	431.72	1.21	3	.75
	Üniversite	179	432.90			
	Lisansüstü	34	480.50			
Zaman Perspektifi	İlköğretim	334	455.99			
	Lise	324	414.43	11.06	3	.01
	Üniversite	179	421.01			
	Lisansüstü	34	524.09			
Planlama	İlköğretim	334	426.16			
	Lise	324	433.93	2.87	3	.41
	Üniversite	179	446.53			
	Lisansüstü	34	496.97			
Benlik	İlköğretim	334	440.32			
	Lise	324	432.54	.19	3	.98
	Üniversite	179	434.94			
	Lisansüstü	34	432.09			

Ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları şöyledir. Bilgi alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $X=438.68$; baba lise mezunu olanların sıra ortalamaları $X=447.13$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $X=416.31$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $X=407.24$ 'tür. Buna dayalı

olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Bilgi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$X^2(3, N=871)= 2.28, p=.52; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012).

Merak alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $X=444.87$; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları $X=434.65$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=419.06$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=450.84$ 'tür. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$X^2(3, N=871)= 1.37, p=.71; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012).

İlgiler alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=439.19$; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=439.15$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=425.47$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=430.06$ 'dır. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre İlgiler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$X^2(Sd=3, N=871)= .55, p=.91; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012).

Denetim Odağı alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=436.47$; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=440.26$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=439.60$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=371.79$ 'dur. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Denetim Odağı alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$X^2(Sd=3, N=871)= 2.39, p=.50; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012).

Anahtar Figürler alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=437.28$; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=431.72$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=432.90$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=480.50$ 'dir. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Anahtar Figürler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [$X^2(Sd=3, N=871)= 1.21, p=.75; p>.05$] (Büyüköztürk, 2012).

Zaman Perspektifi alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=455.99$; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=414.43$; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=421.01$; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=524.09$ 'dur. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Zaman Perspektifi alt ölçeği puanları anlamlı

düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 11.06, p=.01; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Planlama alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =426.16; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =433.93; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =446.53; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =496.97'tür. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Planlama alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.87, p=.41; p>.05] (Büyüköztürk, 2012). Benlik alt ölçeğinde baba ilköğretim mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =440.32; babası lise mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =432.54; babası üniversite mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =434.94; babası lisansüstü mezunu olanların sıra ortalamaları \bar{x} =432.09'tür. Buna dayalı olarak baba eğitim düzeyi durumuna göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur [X^2 (Sd=3, N=871)= .19, p=.98; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyi ilköğretim olan en düşük ortalamasının Planlama alt ölçeğinde (\bar{x} =426.16), en yüksek ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =455.99). Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyi lise olan en düşük ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde (\bar{x} =414.43), en yüksek ortalamasının Bilgi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =447.13). Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyi üniversite olan en düşük ortalamasının Bilgi alt ölçeğinde (\bar{x} =416.31), en yüksek ortalamasının Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =446.53). Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyi Lisansüstü olan en düşük ortalamasının Denetim Odağı alt ölçeğinde (\bar{x} =371.79), en yüksek ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =524.09).

4.6. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine İlişkin Bulguları

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre normal dağılım gösterip göstermeme durumu Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17**Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Algılanan SED Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları****(Kolmogorov-Simirnov Testi)**

Algılanan SED		Bilgi	Merak	İlgiler	Denetim Odağı	Anahtar Figürler	Zaman Perspekti	Planlama	Benlik
Düşük	N	45	45	45	45	45	45	45	45
	P	.00	.09	.00	.00	.20	.00	.00	.00
Orta	N	720	720	720	720	720	720	720	720
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
Yüksek	N	106	106	106	106	106	106	106	106
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanların algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.00$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $P-p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Merak alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.09$ $p>.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. İlgiler alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.00$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Denetim Odağı alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.00$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Anahtar Figürler alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.20$ $p>.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Zaman Perspektifi alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.00$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Planlama alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.000$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$. Benlik alt ölçeği için algılanan sosyoekonomik düzey düşük ise $p=.00$ $p<.05$; orta ise $p=.00$ $p<.05$;yüksek ise $p=.00$ $p<.05$ olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen bu değerlere bakılarak Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nden alınan puanların algılanan sosyoekonomik düzey değişkeni açısından normal bir dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği puanlarının algılanan sosyoekonomik düzey değişkeni açısından karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır ve sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Algılanan Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Alt Ölçekler</i>	<i>Algılanan Sosyo-ekonomik düzey</i>	<i>N</i>	<i>SO</i>	χ^2	<i>Sd</i>	<i>P</i>
Bilgi	Düşük	45	422.18	5.84	2	.05
	Orta	720	444.66			
	Yüksek	106	383.05			
Merak	Düşük	45	437.96	7.56	2	.02 *
	Orta	720	445.06			
	Yüksek	106	373.61			
İlgiler	Düşük	45	424.07	.33	2	.85
	Orta	720	437.99			
	Yüksek	106	427.53			
Denetim Odağı	Düşük	45	425.58	.27	2	.87
	Orta	720	438.02			
	Yüksek	106	426.72			
Anahtar Figürler	Düşük	45	422.18	3.11	2	.21
	Orta	720	442.49			
	Yüksek	106	397.80			
Zaman Perspektifi	Düşük	45	407.60	10.44	2	.01 *
	Orta	720	447.49			
	Yüksek	106	397.80			
Planlama	Düşük	45	442.03	8.25	2	.02 *
	Orta	720	445.25			
	Yüksek	106	370.63			
Benlik	Düşük	45	464.14	16.64	2	.00 *
	Orta	720	447.28			
	Yüksek	106	347.45			

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin algılanan sosyoekonomik düzey açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin sıra ortalamaları şöyledir: Bilgi alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için \bar{x} =422.18, orta gelir düzeyi için \bar{x} =444.66, yüksek gelir düzeyi için \bar{x} =383.05 olduğu görülmüştür. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Bilgi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 5.84, p=.05; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Merak alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için \bar{x} =437.96, orta gelir düzeyi için \bar{x} =445.06, yüksek gelir düzeyi için \bar{x} =373.61 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 7.56, p=.02; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

İlgiler alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=424.07$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=437.99$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=427.53$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre İlgiler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= .33, p=.85; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Denetim Odağı alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=425.58$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=438.02$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=426.72$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Denetim Odağı alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= .27, p=.87; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Anahtar Figürler alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=422.18$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=442.49$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=397.80$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Anahtar Figürler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 3.11, p=.21; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Zaman Perspektifi alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=407.60$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=447.49$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=397.80$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Zaman Perspektifi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 10.44, p=.01; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Planlama alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=442.03$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=445.25$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=370.63$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Planlama alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 8.25, p=.02; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Benlik alt ölçeğinin sıra ortalamaları düşük gelir düzeyi için $\bar{x}=464.14$, orta gelir düzeyi için $\bar{x}=447.28$, yüksek gelir düzeyi için $\bar{x}=347.45$ olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak algılanan sosyoekonomik düzey durumuna göre Benlik alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 16.64, p=.00 p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Elde edilen bulgulara göre algılanan sosyoekonomik düzeyleri düşük olan en düşük ortalamanın Zaman Perspektifi alt ölçeğinde ($\bar{x}=407.60$), en yüksek ortalamanın Benlik alt

ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=464.14$). Elde edilen bulgulara göre algılanan sosyoekonomik düzeyleri orta olan en düşük ortalamanın İlgiler alt ölçeğinde ($\bar{x}=437.99$), en yüksek ortalamanın Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=447.49$). Elde edilen bulgulara göre algılanan sosyoekonomik düzeyleri yüksek olan en düşük ortalamanın Benlik alt ölçeğinde ($\bar{x}=347.45$), en yüksek ortalamanın İlgiler alt ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=427.53$).

4.7. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguları

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların kardeş sayısı değişkenine göre normal dağılım gösterip göstermeme durumu Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

(Kolmogorov-Smirnov Testi)

<i>Kardeş Sayısı</i>		<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspekti</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
Tek Çocuk	N	38	38	38	38	38	38	38	38
	P	.00	.00	.00	.00	.03	.00	.00	.00
2 Kardeş	N	336	336	336	336	336	336	336	336
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
3 Kardeş	N	336	336	336	336	336	336	336	336
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00
4 kardeş ve Üstü	N	336	336	336	336	336	336	336	336
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanların kardeş sayısı (kendisi dahil) değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Merak alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, İlgiler alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Denetim Odağı alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Anahtar Figürler alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.03$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$;

dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Zaman Perspektifi alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Planlama alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p<.05$, Benlik alt ölçeği için kardeş sayısı tek çocuk ise $p=.00$ $p<.05$; iki kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; üç kardeş ise $p=.00$ $p<.05$; dört kardeş ve üstü ise $p=.00$ $p>.05$ olarak hesaplanmıştır.

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kardeş sayısı (kendisi dahil) durumları açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda normal dağılım olmadığı test edildiği için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır ve sonuçlar tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Kardeş Sayısı	N	SO	χ^2	Sd	P
Bilgi	Tek Çocuk	38	390.54			
	İki Kardeş	336	427.30	2.41	3	.49
	Üç Kardeş	329	444.44			
	Dört ve Üstü	168	447.14			
Merak	Tek Çocuk	38	364.79			
	İki Kardeş	336	417.07	7.80	3	.05
	Üç Kardeş	329	457.22			
	Dört ve Üstü	168	448.42			
İlgiler	Tek Çocuk	38	463.72			
	İki Kardeş	336	430.43	2.41	3	.49
	Üç Kardeş	329	446.78			
	Dört ve Üstü	168	419.76			
Denetim Odağı	Tek Çocuk	38	469.72			
	İki Kardeş	336	431.23	2.69	3	.44
	Üç Kardeş	329	447.57			
	Dört ve Üstü	168	415.27			
Anahtar Figürler	Tek Çocuk	38	381.16			
	İki Kardeş	336	416.98	7.92	3	.05
	Üç Kardeş	329	442.32			
	Dört ve Üstü	168	474.08			
Zaman Perspektifi	Tek Çocuk	38	469.12			
	İki Kardeş	336	395.44	17.36	3	.00 *
	Üç Kardeş	329	465.52			
	Dört ve Üstü	168	451.84			
Planlama	Tek Çocuk	38	460.05			
	İki Kardeş	336	436.56	2.30	3	.51
	Üç Kardeş	329	444.87			
	Dört ve Üstü	168	412.07			
Benlik	Tek Çocuk	38	414.39			
	İki Kardeş	336	427.47	2.16	3	.54
	Üç Kardeş	329	450.93			
	Dört ve Üstü	168	428.71			

Orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kardeş sayısı (kendisi dahil) değişkenine göre Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ait sıra ortalamaları şöyledir. Bilgi alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{X}=390.54$; iki kardeş olanların sıra

ortalamları $\bar{x}=427.30$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=444.44$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=447.14$ 'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Bilgi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.41, p=.49; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Merak alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=364.79$; iki kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=417.07$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=457.22$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=448.42$ 'dir. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Merak alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 7.80 p=.05; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

İlgiler alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=463.72$; iki kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=430.43$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=446.78$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=419.76$ 'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre İlgiler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.41, p=.49; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Denetim Odağı alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=469.72$; iki kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=431.23$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=447.57$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=415.27$ 'dir. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Denetim Odağı alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.69, p=.44; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Anahtar Figürler alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=381.16$; iki kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=416.98$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=442.32$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=474.08$ 'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Anahtar Figürler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 7.92, p=.05; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Zaman Perspektifi alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=469.12$; iki kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=395.44$; üç kardeş olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=465.52$; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları $\bar{x}=451.84$ 'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine

göre Zaman Perspektifi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 17.36, p=.00; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Planlama alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları \bar{x} =460.05; iki kardeş olanların sıra ortalamaları \bar{x} =436.56; üç kardeş olanların sıra ortalamaları \bar{x} =444.87; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları \bar{x} =412.07'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Planlama alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.30 p=.51; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Benlik alt ölçeğinde tek çocuk olanların sıra ortalamaları \bar{x} =414.39; iki kardeş olanların sıra ortalamaları \bar{x} =427.47; üç kardeş olanların sıra ortalamaları \bar{x} =450.93; dört kardeş ve üstü olanların sıra ortalamaları \bar{x} =428.71'tür. Buna dayalı olarak kardeş sayısı değişkenine göre Benlik alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=3, N=871)= 2.17, p=.54; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Elde edilen bulgulara göre kardeş sayısı tek çocuk olan en düşük ortalamasının Merak alt ölçeğinde (\bar{x} =364.79), en yüksek ortalamasının Denetim Odağı alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =469.72). Elde edilen bulgulara göre kardeş sayısı iki kardeş olan en düşük ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde (\bar{x} =395.44), en yüksek ortalamasının Planlama alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =469.72). Elde edilen bulgulara göre kardeş sayısı üç kardeş olan en düşük ortalamasının Anahtar Figürler alt ölçeğinde (\bar{x} =442.32), en yüksek ortalamasının Zaman Perspektifi alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =465.52). Elde edilen bulgulara göre kardeş sayısı dört ve üstü olan en düşük ortalamasının Planlama alt ölçeğinde (\bar{x} =412.07), en yüksek ortalamasının Anahtar Figürler alt ölçeğinde olduğu görülmektedir (\bar{x} =474.08).

4.8. Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Değişkenine İlişkin Bulguları

Örnekleme oluşturan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların aile içi şiddet değişkenine göre normal dağılım gösterip göstermeme durumu Kolmogorov Smirnov testi ile belirlenmiş ve sonuçlar Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin Aile İçi Şiddet Değişkenine İlişkin Normallik Testi Sonuçları (Kolmogorov-Smirnov Testi)

<i>Aile İçi Şiddet</i>		<i>Bilgi</i>	<i>Merak</i>	<i>İlgiler</i>	<i>Denetim Odağı</i>	<i>Anahtar Figürler</i>	<i>Zaman Perspekti</i>	<i>Planlama</i>	<i>Benlik</i>
Evet	N	16	16	16	16	16	16	16	16
	P	.20	.05	.00	.20	.20	.20	.20	.05
Bazen	N	60	60	60	60	60	60	60	60
	P	.00	.02	.00	.01	.17	.00	.00	.00
Hayır	N	795	795	795	795	795	795	795	795
	P	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00	.00

Ortaokul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde edilen puanların aile içi şiddet değişkenine göre p değerleri şöyledir. Bilgi alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.20 p>.05; bazense p=.00 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05, Merak alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.05 p<.05; bazense p=.02 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05, İlgiler alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.00 p>.05; bazense p=.00 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05, Denetim Odağı alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.20 p>.05; bazense p=.01 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05, Anahtar Figürler alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.20 p>.05; bazense p=.17 p>.05;hayırsa p=.00 p<.05, Zaman Perspektifi alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.20 p>.05; bazense p=.00 p<.05;hayırsa p=.00 p.05, Planlama alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.20 p>.05; bazense p=.00 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05, Benlik alt ölçeği için aile içi şiddet var mı sorusuna evet cevabı verildiye p=.05 p<.05; bazense p=.00 p<.05;hayırsa p=.00 p<.05 olarak hesaplanmıştır.

Elde edilen bu değerlere bakılarak Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği'nden alınan puanların algılanan sosyoekonomik düzey değişkeni açısından normal bir dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği puanlarının algılanan sosyoekonomik düzey değişkeni açısından karşılaştırılmasında non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır ve sonuçları Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22

Orta Okul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Aile İçi Şiddet Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Aile İçi Şiddet	N	SO	χ^2	Sd	P
Bilgi	Evet	16	513.44	3.62	2	.16
	Bazen	60	478.58			
	Hayır	795	431.23			
Merak	Evet	16	452.16	3.96	2	.14
	Bazen	60	497.09			
	Hayır	795	431.06			
İlgiler	Evet	16	496.00	6.06	2	.05
	Bazen	60	496.94			
	Hayır	795	430.19			
Denetim Odağı	Evet	16	572.69	12.95	2	.00 *
	Bazen	60	521.50			
	Hayır	795	426.80			
Anahtar Figürler	Evet	16	520.06	1.86	2	.40
	Bazen	60	431.83			
	Hayır	795	434.62			
Zaman Perspektifi	Evet	16	529.81	2.70	2	.26
	Bazen	60	435.91			
	Hayır	795	434.12			
Planlama	Evet	16	478.13	6.58	2	.04 *
	Bazen	60	512.25			
	Hayır	795	429.40			
Benlik	Evet	16	511.16	2.81	2	.25
	Bazen	60	467.49			
	Hayır	795	432.11			

Orta okul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin aile içi şiddet açısından Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin sıra ortalamaları şöyledir: Bilgi alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =513.44, bazen için \bar{x} =478.58, hayır için \bar{x} =431.23 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Bilgi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 3.62, p=.16; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Merak alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =452.16, bazen için \bar{x} =497.09, hayır için \bar{x} =431.06 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Merak alt

ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 3.96, p=.14; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

İlgiler alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =496.00, bazen için \bar{x} =496.94, hayır için \bar{x} =430.19 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre İlgiler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 6.06, p=.05; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Denetim Odağı alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =572.69, bazen için \bar{x} =521.50, hayır için \bar{x} =426.80 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Denetim Odağı alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 12.95, p=.00; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Anahtar Figürler alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =520.06, bazen için \bar{x} =431.83, hayır için \bar{x} =434.62 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Anahtar Figürler alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 1.86, p=.40; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Zaman Perspektifi alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =529.81, bazen için \bar{x} =435.91, hayır için \bar{x} =434.12 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Zaman Perspektifi alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 2.70, p=.26; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Planlama alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =478.13, bazen için \bar{x} =512.25, hayır için \bar{x} =429.40 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Planlama alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 6.58 p=.04; p<.05] (Büyüköztürk, 2012).

Benlik alt ölçeğinin sıra ortalamaları evet için \bar{x} =511.16, bazen için \bar{x} =467.49, hayır için \bar{x} =432.11 olduğu hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak aile içi şiddet durumuna göre Benlik alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir [X^2 (Sd=2, N=871)= 2.81, p=.25; p>.05] (Büyüköztürk, 2012).

Tablo 29'dan da anlaşılacağı üzere, aile içi şiddet faktörü Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinden Denetim Odağı ve Planlama alt ölçekleri puanlarını anlamlı düzeyde etkilemektedir.

Elde edilen bulgulara göre aile içi şiddet görüp görmeme durumuna cevabı evet olan en düşük ortalamanın Merak alt ölçeğinde ($\bar{x}=452.16$), en yüksek ortalamanın Denetim Odağı alt ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=572.69$). Elde edilen bulgulara göre aile içi şiddet görüp görmeme durumuna cevabı bazen olan en düşük ortalamanın Anahtar Figürler alt ölçeğinde ($\bar{x}=431.83$), en yüksek ortalamanın Denetim Odağı alt ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=521.50$). Elde edilen bulgulara göre aile içi şiddet görüp görmeme durumuna cevabı hayır olan en düşük ortalamanın Merak alt ölçeğinde ($\bar{x}=429.40$), en yüksek ortalamanın Anahtar Figürler alt ölçeğinde olduğu görülmektedir ($\bar{x}=434.62$).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimi düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, kardeş ve aile içi şiddet değişkenlerinden etkilenip etkilenmeme durumlarına ilişkin bulguların tartışma ve yorumu yapılmıştır.

5.1. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimi ve Cinsiyete Göre Durumu

Araştırma bulgularına göre cinsiyet değişkeni, Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt ölçeklerinden *Bilgi*, *Merak*, *Denetim Odağı* ve *Zaman Perspektifi* alt ölçek puanlarını anlamlı düzeyde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Öte yandan *İlgiler*, *Anahtar Figürler*, *Planlama* ve *Benlik* alt ölçek puanlarını ise anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kariyer gelişimi alt boyutlarından *Bilgi* alt boyutu, meslekler hakkında bilgileri kullanmayı ve öneminin farkında olmayı ifade eder. Araştırmada cinsiyet değişkeninin *Bilgi* alt boyutunu anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir. Meslekler hakkında bilgi sahibi olmak, bu bilgileri işlevsel olarak kullanabilmenin cinsiyetten etkilendiği sonucuna ulaşmak mesleki yönelimlerde cinsiyetin önemli bir rolü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Buradan yola çıkarak kız-erkek olmanın meslekler hakkında bilgi sahibi olmayı etkilediği yani kariyer gelişimi sürecinde mesleklerin cinsiyete göre etkilediği yorumu yapılabilir.

Kariyer gelişimi alt boyutlarından *Merak* alt ölçeği ise çocukların okula ve oyunlarındaki merak ve araştırma davranışlarını ifade ediyor. Cinsiyet değişkeninin *Merak* alt ölçeğini anlamlı düzeyde etkilediği görülmüştür. *Merak/Araştırma* alt boyutu çocukların bilgiye ulaşmadaki içsel motivasyonlarını ve bilgiye ulaşmadaki çabalarını ifade etmesi sebebiyle mesleklerle ilgili merakları ve araştırmaları ilgi ve yetenekleri doğrultusunda doğru mesleğe yönelmeleri noktasında önemlidir. Cinsiyetin de merak/araştırma davranışını etkilemesi bireylerin kendi cinsiyetlerine uygun meslekleri seçmek istedikleri, mesleki yönelim ve meraklarının cinsiyetlerine göre şekillendiği biçiminde yorumlanabilir. Watson ve McMahon (2005) tarafından yapılan araştırmada çocukların kariyer araştırması sürecinde mesleki cinsiyet ayrımcılığını da öğrendikleri sonucuna ulaşmaları kariyer gelişimi açısından araştırma

davranışının cinsiyetten almalı bir şekilde etkilendiğinin göstergesidir, araştırma ile paralel sonuç göstermektedir. Araştırma bulguları, Vignoli, Croity-Belz, Chepeland, Philips and Garcia (2004) yaptıkları araştırmada kızların kariyer araştırma davranışlarının anne babaya bağlanmayla ilişki olduğunu ancak erkeklerin olmadığını gösteren araştırma sonucu ile tutarlı sonuç vermiştir.

Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt boyutlarından Denetim Odağı alt ölçeği de cinsiyetten anlamlı düzeyde etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır. Denetim odağı alt ölçeği çocukların yaşamdan karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini ifade ediyor. Cinsiyet değişkeninin Denetim Odağı alt ölçeği puanlarını anlamlı şekilde etkilediği bulgularına bakılarak çocukların kendilerine verilen görevleri yerine getirme, benliklerini ortaya koyarken özerklik hissini yaşamının cinsiyetten anlamlı şekilde etkilendiği şeklinde yorumlanabilir. Çünkü gerek araştırma davranışları, gerek mesleki yönelimler olsun kararlılık ve içsel denetimde kişisel faktörlerden etkilenmektedir. Araştırmada da bu kişisel faktörlerden birinin cinsiyet olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyetin puanlarını anlamlı şekilde etkilediği son alt boyut ise Zaman Perspektifidir. Büyüme döneminde kazanılması hedeflenen davranışlardan biriside geçmiş, şimdi ve gelecek zaman kavramlarıdır. Ortaokul 6,7 ve 8. sınıfa giden öğrencilerin zaman perspektifi puanlarının cinsiyetten anlamlı düzeyde etkilendiği sonucuna ulaşmak çocukların gelecekte sahip olmak istedikleri mesleklere yönelik hayal kurmak, ileriki yıllarda hangi mesleğe sahip olmak istedikleri ile ilgili cinsiyetleri de göz önünde bulundurularak bilgilendirme yapılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Kız öğrencilerinin kariyer kararlılığı noktasında daha çok desteklenmesi, erkek öğrencilerin şu anki ilgileri ve yeteneklerinin ileride sahip olmak istedikleri meslekle uyumları noktasında farkındalıklarının artırılması destekleyici olabilir.

Rainey ve Borders tarafından 1997’de yapılan araştırmada cinsiyet rolünün kızlarda planlama ve kariyer arzularını anlamlı düzeyde etkilediği yönünde bulunmuştur. Creed, Patton ve Prediaux 2007 yılında araştırmalarında cinsiyet değişkeninin kariyer planlama ve araştırma davranışını yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan tarafından 2009 yılında yapılan araştırmada ise Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği’nin alt boyutlarının cinsiyeti anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bozgeyikli ve Doğan’ın 2010 yılında yaptığı araştırmada cinsiyet Merak/Araştırma davranışını anlamlı şekilde etkilediği yönünde çıkmıştır. Sapmaz, 2010 yılında araştırmasında, kariyer gelişiminin yüksek olmasının cinsiyet değişkeninden etkilendiği sonucunu ortaya koymuştur.

Yayla'nın 2011 yılında yaptığı araştırmada kariyer gelişim düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Bacanlı ve Sürücü tarafından 2011 yılında yapılan araştırmada ise cinsiyet(kız olmak) kariyer gelişiminin önemli bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Öte yandan Kontaş'ın 2015 yılında yaptığı araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin kariyer gelişimi düzeylerinin Merak/Araştırma davranışının cinsiyetten(kız olmak) etkilendiği sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılan bu araştırmalar cinsiyet değişkeninin ortaokul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerini anlamlı düzeyde etkilediği sonucunu desteklemektedir.

5.2. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Sınıf Düzeyine Göre Durumu

Araştırma bulgularına göre ortaokul 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinin Çocuklar İçin Kariyer Gelişimi Ölçeği alt boyutlarının sınıf düzeyi değişkeninden etkilenme durumlarına ilişkin bulgular tartışılıp yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre sınıf düzeyi; Merak/Araştırma, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler ve Planlama alt ölçekleri puanlarını anlamlı olarak etkilemektedir. Bilgi, Zaman Perspektifi ve Benlik alt ölçeklerini ise anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre Merak/Araştırma davranışı sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Merak/Araştırma davranışı çocukluk çağında ortaya çıkar ve araştırma davranışı ile tatmin edilir. Bu dönemde merak duygusu olumlu yönde desteklenen çocuğun araştırma davranışı desteklenmiş olur. Araştırma grubundaki farklı sınıf düzeylerinde çocukların merak ve araştırma davranışının sınıf düzeyine göre değişkenlik göstermesi, merak edilen ve araştırılan konuların çeşitliliğini ortaya koymaktadır şeklinde yorumlanabilir. Farklı sınıf düzeylerine ilişkin farklı araştırma konuları olduğu varsayılırsa kariyer gelişimleri bağlamında ortaokul çağındaki öğrencilerinin araştırma yönelimlerinin okul psikolojik danışmanı ve veliler tarafından sınıf düzeyine göre farklılık oluşturacak şekilde gelişmesine dikkat edilmelidir.

Araştırma bulgularına göre sınıf düzeyiyse çocukların İlgilerini de anlamlı olarak etkilediği görülmektedir. İlgiler çocukların hoşlandıkları etkinliklerin farkında olma durumudur. Mesleki yönelimlerde ortaokul çağındaki bir öğrencinin sınıf düzeyine göre değişen ilgilerinin yeteneklerinin gelişmesiyle ilişkisi olabileceğinden yakından takip edilmeli ve doğru mesleklere yönlendirmede yaş düzeyine uygun çalışmalar yapılmalıdır.

Denetim Odağı alt alanı da sınıf düzeyinden anlamlı olarak etkilenmektedir. Sınıf düzeyine göre ergenlikteki denetim odağının farklılaşması, çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara karşı içsel kontrollerinin giderek değiştiğini ifade eder. Bu durumda çocukların ev ve okul

hayatlarındaki sorumluluklarını yerine getirmeleri, yeni durum ve olaylara karşı verdikleri tepkileri ve iç disiplinlerinin yaşa göre değişmesi yaş dönemi özellikleri dikkate alınarak yönlendirilmeleri gerekebilir. Anahtar figürler ise, çocuğun yakın çevresindeki meslek mensuplarını fark edip kendine örnek aldığı dönemi ifade eder.

Araştırmada sınıf düzeyinin anahtar figürleri anlamlı düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyine göre etkilenen anahtar figürlerin yakın çevredeki meslek mensuplarının rol model alınarak oluşması sebebiyle, çocukların ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkaracak meslek sahipleriyle çocukların karşılaştırılmaları çocukların görüşlerini geliştirebilir yönde etki yaratabilir. Bu sayede çocukların seviyeleri farklılaştırırken ileriye yönelik kariyer gelişimleri de biçimlenebilir.

Planlama alt ölçeği puanları sınıf düzeyinden anlamlı olarak etkilenmektedir. Sınıf düzeyinin planlama alt ölçeğini anlamlı olarak etkilemesi bireylerin hayalini kurdukları gelecekle alakalı fikirlerinin ve hedeflerinin farklılaştığını göstermektedir. Çünkü planlı olmak için, planlanan bir hedef, çeşitli rol modeller ve buna ilişkin ilgi ve yeteneklerin olması gereklidir. Bunların tümünü göz önüne aldığımızda ortaokul çağındaki bir öğrencinin çalışmalarında planlama yapması, onun geleceğe yönelik kariyer planlamalarını da biçimlendirebilir. Araştırma sonuçları, Bacanlı ve Sürücü'nün, Sapmaz'ın (2011) ve Super'ın (1990) teorik görüşleri ile desteklenmektedir.

5.3. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Anne Eğitim Durumu

Anne eğitim düzeyi; Bilgi, Merak/Araştırma, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler, Zaman Perspektifi, Planlama ve Benlik alt ölçekleri puanlarını anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$). araştırma sonuçlarının anne eğitim düzeyi açısından anlamı sonuç vermemesi örneklem grubundaki anne eğitim düzeyindeki yığılma sebebi ile olabilir. İlköğretim ve lise düzeyi gibi yüksek sayıda üniversite ve lisansüstü eğitime sahip annelerin sayısında artış olmasının araştırma bulgularını değiştirebileceği yorumu yapılabilir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı Gölbaşı ilçesinin sahip olduğu sosyokültürel özelliklerden, algılanan sosyoekonomik düzeydeki orta düzeydeki yığılmadan dolayı araştırmanın anne eğitim düzeyini bu anlamda etkilediği yorumu yapılabilir.

Araştırma bulguları Yayla'nın 2011 yılında yaptığı araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan Bacanlı ve Sürücü'nün anne eğitim düzeyi yükseldikçe kariyer gelişim düzeylerinin de anlamlı olarak yükseldiği şeklindeki araştırma sonuçları ile tutarlı bulunmamıştır. Ayrıca araştırma bulguları 2001 yılında Schultheiss, Kress ve Manzi'nin niteliksel araştırması ile tutarlı bulunamamıştır. Araştırmacıların elde ettiği bulgulara göre

özellikle anne babanın desteği çocukların iş hayatına yönelik sağlıklı bilgi almasında oldukça etkili olduğu yönünde bulunmuştur. Trice ve McClellan 1993 ve 1994 yıllarında yaptıkları araştırmada çocukların kariyer arzuları ile annelerinin çocukları için seçtikleri meslekler arasındaki uyumu araştırmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre çocuklar ve annelerin toplamda yarısının meslek arzularının uyum gösterdiği gösterdiği şeklinde olup bu araştırma ile tutarlı sonuç göstermemiştir. Araştırma durumu anne eğitim düzeyi yönünden incelendiğinde, Trice, Hughes, Odom, Wood ve McClellan tarafından 1995 yılında yapılan araştırma ile tutarlı sonuçlar vermemiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocuklar babalarının mesleklerinden çok annelerinin mesleklerinden etkilendiği yönünde bulunmuştur. Araştırma bulguları Ginzberg tarafından 1952 yılında yapılan araştırma ile tutarlıdır. Ginzberg'in araştırmasına göre orta sosyoekonomik düzeye sahip ve aktif olarak çalışmayan annelerin çocuklarının kariyer gelişimlerini anlamlı olarak etkilemediği yönündedir. Kinneper (1963)'in araştırmasına göre anne babaların meslek düzeyleri ergenliğe giriş dönemindeki çocukların kariyer gelişimlerini etkilediği yönündedir ve araştırmanın anne eğitim düzeyi yönü ile tutarlı sonuçlar vermemiştir.

5.4. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Baba Eğitim Durumu

Araştırma bulguları incelendiğinde, baba eğitim düzeyinin “ilköğretim”, “lise” ve “üniversitede” yığıldıkları görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyini; ; Bilgi, Merak/Araştırma, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alt ölçeklerinin puanlarını anlamlı düzeyde etkilememektedir ($p>.05$). Ancak, baba eğitim düzeyi çocukların Zaman perspektifi kavramını anlamlı düzeyde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Zaman perspektifi çocukların içinde buldukları anı geleceğe nasıl yansıttıklarını içermektedir. Baba eğitim düzeyinden etkilenen zaman perspektifi kavramına bakılarak, çocukların kariyer gelişimlerinin anı yaşarken geleceği nasıl planladıkları konusunda babalarının mesleki gelişimlerinden etkilendikleri düşünülmektedir.

Babanın farklı zamanlarda yaptığı etkinlik ve görev farklılıkları çocukların da geleceğe yönelik tasarımlarını etkileyebilir. Aile içinde babanın rolleri düşünülürse, ailenin geçmişini düşünerek bugün çalışıp gelecek için türlü sorumluluklar alır. Bu sorumluluklar kendi kariyeri, ailenin refah düzeyi, maddi kaygılar, çocukların eğitimi ya da ailesel özel sebeplerle ilgilide olabilir. Bu özel sebepler aile içinde birinin kronik rahatsızlığı, ölüm gibi sebeplerse çocuğunda zaman perspektifi babadan bu yönde etkilenip gelişebilir. Annesinin hastalığını tedavi etmek için ileride doktor olmayı hedefleyebilir. Babasından hiçbir katkı görmüyorsa, babası ailesi ve kendi için destek olmuyorsa da aileden kaçıp kurtulmakla ilgili planlar yapabilir. Elde edilen bulgular Bacanlı ve

Sürücü tarafından 2011 yılında yapılan araştırma ile ve babanın öğretim düzeyi ile mesleki olgunluk arasında anlamlı bir ilişki bulan Sekmenli'nin (2000) araştırması ile Zaman Perspektifi açısından benzerlik göstermektedir. Öte yandan diğer tüm alt boyutların babanın eğitim düzeyinden etkilenmediği görülmektedir.

Zaman perspektifi hariç diğer alt boyutlarla ilgili tutarlı sonuçlar vermeyen araştırma bulguları Rosenthal ve Hansen (1981)'in araştırmaları ile tutarlı sonuçlar vermiştir. Rosenthal ve Hansen anne babaların iş statülerinin çocukların kariyer gelişimlerini etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma bulguları bu yönüyle Yayla'nın araştırması ile benzerlik göstermektedir. Araştırma bulguları 2001 yılında Schultheiss, Kress ve Manzi'nin niteliksel araştırması ile tutarlı bulunmuştur. Araştırmacıların elde ettiği bulgulara göre özellikle anne babanın desteği çocukların iş hayatına yönelik sağlıklı bilgi almasında ve çocukların karşılaştıkları problemleri çözmesinde oldukça etkili olduğu yönünde bulunmuştur. Kinneper (1963)'in araştırmasına göre anne babaların meslek düzeyleri ergenliğe giriş dönemindeki çocukların kariyer gelişimlerini etkilediği yönündedir ve araştırmanın baba eğitim düzeyi yönü ile tutarlı sonuçlar vermiştir.

5.5. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Algılanan Sosyoekonomik Durumu

Elde edilen bulgulara göre algılanan sosyoekonomik düzeye göre çocukların kariyer gelişimleri; Merak, Zaman Perspektifi, Planlama ve Benlik alt ölçeklerinin puanlarını anlamlı düzeyde etkilemektedir ($p < .05$). Öte yandan, Bilgi, İlgiler, Denetim Odağı ve Anahtar Figürler alt ölçeklerinin puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Çocuklar İçin Kariyer Gelişiminde Merak unsuru; çocukların okul ve oyunlarındaki merak davranışlarını içermektedir. Merak duygusu çocukluk yıllarında başlar ve araştırma davranışının keşfedilmesini sağlar. Ancak araştırma davranışının gelişebilmesi için merak davranışının desteklenmesi, çocuğun keşfetme ihtiyacının doğru olarak tatmin edilmesi gerekmektedir. Sosyoekonomik düzeyin bu açıdan etkisi çocukların keşfetmek istedikleri konu ve yer ile ilgili imkan ve fırsatların şekillenmesine sebep olur. Yüksek sosyoekonomik düzeyin sağladığı olanaklar bakımından, daha çok fırsat, daha çok çeşitli etkinlik, öğretimleri çocuklara sunulabilecektir. Bu sebeple merak davranışının ortaya çıkmasıyla sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülebilir.

Zaman perspektifi kavramı ise, çocukların içinde buldukları anı geleceğe nasıl yansıttıklarını içermektedir. Zaman perspektifi kavramı büyüme dönemi sonunda kazanılması beklenen bir kavramdır ve geçmiş, şimdi ile geleceği kapsar. Ortaokulda okuyan bir çocuğun bir çocuğun

daha ileri yıllarda neler yapmak, hangi mesleğe sahip olmak konusunda daha çok fırsata sahip olması onun geleceğe dair zengin düşünmesini sağlar. Yeni meslekleri tanınması, gelecekte farklı görev ve etkinliklere sahip olacağı mesleğin ona kazandıracığı şeyleri bilmesi ergenin şimdi yapacağı planlarının geleceğinin belirleyicisi olabilir. Farklı sosyoekonomik düzeye sahip çocukların gelecekle ilgili hedeflerinin şu anki ihtiyaçlarından etkilendiğini düşünürsek, sosyoekonomik düzey ile Zaman Perspektifi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu düşünebiliriz.

Planlama durumu çocukların geleceği planlamalarının önemini içerir. Ergenlik döneminde gerçekleşen bilişsel gelişimle beraber çocukların hayallerini kurdukları şeylerin çeşitliliği de artmaya başlar. Ancak bu planlar sahip olunan ekonomik koşullarla şekillenebileceği gibi bazen yaptığı planlara istese de ulaşamayacağı bir ekonomik duruma sahip olabilir. Bu durum ileride sahip olmak istediği meslek ile ilgili tüm donanım ve bilgilerin elde edilmesi noktasında çocuğun planlarını etkiler denilebilir. Gerek geleceği planlama gerekse kararlılık bakımından bireysel farklılıklar görülmektedir. Sosyoekonomik farklılıklar ise, bireysel farklılıkları etkileyen faktörlerden birini oluşturabilir.

Benlik kavramı ise, benlik bilgisinin farkında olmayı içeren bir alt ölçektir. Ergenlik dönemi ile şekillenmeye başlayan benlik kavramı, çocuğun kişilik özellikleri ile sahip olmak istediği meslek arasındaki benzerlikleri de fark etmeye başladığı bir dönemdir. Bu dönemde farklı sosyoekonomik düzeylerden etkilenen bir benlik kavramı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İçinde bulunduğu ekonomik koşullara göre kişiliğine katkıda bulunabilen bir bireyin, farklı sosyoekonomik çevrelerden farklı kazanımları olur. Benlik algısının algılanan sosyoekonomik düzeyden etkilenmesi de bu durumu açıklayabilir.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırma algılanan sosyoekonomik düzeyin, Merak, Zaman Perspektifi, Planlama ve Benlik alt ölçeklerini etkileme durumları bakımından Can'ın (2014) yaptığı araştırma ile, Yayla ve Bacanlı'nın (2011) araştırmasıyla, Sapmaz'ın (2011) araştırmasıyla tutarlı sonuçlar vermiştir. Öte yandan, Bilgi, İlgiler, Denetim Odağı ve Anahtar Figürler alt ölçeklerinin Algılanan SED'ten etkilenmediği sonuçları ise Sekmenli (2000) ve Sürücü (2005)'nin yaptıkları araştırmalarla tutarlı bulunmuştur.

Araştırma bulguları Ginzberg (1952) tarafından yapılan araştırmaya sonuçlarıyla tutarlı bulunmuştur. Ginzberg'in araştırmasına göre orta sosyoekonomik düzeye sahip aktif olarak çalışmayan annelerin çocukların mesleki yönelimlerini çok az etkilediği yönündedir. Yani

çocukları içinde buldukları sosyoekonomik düzeyden kariyer gelişimi anlamında etkilenmedi yorumu yapılabilir.

5.6. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Kardeş Sayısı Durumu

Kardeş Sayısı değişkenini Çocuklarda Kariyer Gelişimi Ölçeğinin sadece Zaman Perspektifi durumunu anlamlı düzeyde etkilediği bulgulanmıştır. Öte yandan diğer alt ölçekler üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < .05$). Zaman perspektifi kavramı içinde bulunduğu zamanı kavramayı, geçmişin, geleceğin ve anın farkında olmayı ifade etmektedir. Adler'in bahsettiği kardeş sayısının çocukların kariyer gelişimlerinde zaman perspektifi kavramını etkilediği araştırma sonucu olarak bulunmuştur. Evdeki kardeş sayısına göre, bireyin içinde bulunduğu anı değerlendirme şekli, geçmişini değerlendirmesi ve geleceği ile ilgili planlar yapması değişmektedir denilebilir. Kardeşlerin kariyer gelişimi konusunda birbirlerini örnek aldığını söyleyebiliriz, büyük kardeşin küçük kardeşe örnek olması, küçük kardeşin kariyer gelişimi konusunda büyük kardeşinin deneyimlerinden istifade etmesi demektir. Bu etkiyle küçük kardeş olan ya da kendinden büyük kardeşi olan bireylerin zaman perspektifi alılgısı tek ve ilk çocuklara göre farklıdır diyebiliriz. Çünkü kardeşe sahip olanların kendinden büyük olan bir bireyin aynı aile ortamı ve ortalama aynı koşullarda yaşayan deneyimlerini gözlemleme şansı vardır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında demografik değişkenlerden kardeş sayısı değişkenine literatürde kariyer gelişimi açısından yer almadığı görülmektedir.

5.7. Ortaokul Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ve Aile İçi Şiddet Görüp Görmeme Durumu

Aile içi şiddet görüp görmeme durumu, Çocuklar için Kariyer Gelişimi Ölçeği Alt Ölçeklerinden, Denetim Odağı ve Planlamanın puanlarını anlamlı düzeyde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Öte yandan, Bilgi, Merak, İlgiler, Anahtar Figürler, Zaman Perspektifi ve Benlik alt ölçek puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır ($p > .05$). Denetim Odağı kavramı, çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olaylara ilişkin içsel kontrollerini ifade etmektedir. Aile içi şiddet görüp görmeme durumunun çocukların içsel kontrollerini etkilediğinin görülmesi çarpıcı bir sonuçtur. Çünkü duygusal ve fiziksel tüm şiddet unsurlarının bireyin kişiliğine verdiği olumsuz etkinin bir başka boyutu olarak içsel kontrol üzerindeki etkisi de bu araştırma ile ortaya konulmuştur.

Aile içi şiddet görüp görmeme durumunun etkilediği diğer alt alan planlama ise çocukların geleceklerini planlamanın önemini içerir. Aile içinde yaşanan durumların çocukların kariyer gelişim süreçlerine olan etkilerinden birisinin aile içi şiddet olduğu yorumu yapılabilir. Evde şiddete maruz kalan bir birey geleceğini planlarken, içinde bulunduğu durumdan uzaklaşmak için geleceğe yönelik plan yapabilir. Cnn Türk'te sunulan bir haber dizisinde, 18 yaş altı kayıp çocukların büyük bir kısmını ergenlik döneminde aile içi şiddet sebebiyle evden kaçan çocuklar oluşturduğu belirtilmiştir. Aile içi şiddet görmeyen bir çocuğun eğitim, aile ve gelecek planlamasının aile içi şiddet görene göre farklılık gösteriyor denilebilir. Literatüre bakıldığında aile içi şiddet faktörünün çocukların kariyer gelişimi üzerine etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular bağlamında ulaşılan sonuçlar belirtilmiş ve bu sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, algılanan SED, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile içi şiddet görüp görmeme durumu gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. çocukların bu değişkenlere göre kariyer gelişim düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet faktörünün çocukların Bilgi, Merak, Denetim Odağı, Zaman Perspektifi alt alanlarını farklılaştığı bulunmuştur.
2. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin cinsiyet faktörünün çocukların İlgiler, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alt alanlarını anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.
3. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyi değişkeni çocukların, Merak, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler ve Planlama alt alanlarını farklılaştığı bulunmuştur.
4. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin sınıf düzeyi değişkeni çocukların, Bilgi, Zaman Perspektifi ve Benlik alt alanlarını olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.
5. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Baba eğitim düzeyinin çocukların Zaman Perspektifi alt alanını anlamlı olarak etkilediği bulunmuştur.

7. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin baba eğitim düzeyinin çocukların Bilgi, Merak, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alt alanını anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

8. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin algılana SED'e göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan sosyoekonomik düzeyin çocukların, Merak, Zaman Perspektifi, Planlama ve Benlik alt alanlarını anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

9. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin algılanan sosyoekonomik düzeyin çocukların, Bilgi, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler alt alanlarını anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

10. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sayısı çocukların Zaman Perspektifi alt alanını anlamlı olarak etkilediği bulunmuştur.

11. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin kardeş sayısı çocukların Bilgi, Merak, İlgiler, Denetim Odağı, Anahtar Figürler, Planlama ve Benlik alt alanını anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

12. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin aile içi şiddet değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi şiddet görüp görmeme durumu çocukların Denetim Odağı ve Planlama alt alanlarını anlamlı olarak etkilediği bulunmuştur.

13. Araştırma sonucunda, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin aile içi şiddet görüp görmeme durumu çocukların Bilgi, Merak, İlgiler, Anahtar Figürler, Zaman Perspektifi ve Benlik alt alanlarını anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak, ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerinin incelendiği araştırmalara katkı sağlayacağı düşüncesiyle önerilerde bulunulmuştur.

Bu kısımda araştırmacılara, öğretmenlere ve velilere yönelik önerilerden bahsedilecektir.

5.2.1. Araştırmacılara ve Okul Danışmanlarına Öneriler

1. Kariyer gelişimi ile ilgili farklı örnekleme grupları ve daha geniş kitlelerle çalışılarak farklı sonuçlara ulaşılabilir. Literatüre bakıldığında ülkemizde çocuklarda kariyer gelişimiyle ilgili yapılan araştırma sayısındaki sınırlılık dikkat çekmektedir.
3. Bu araştırma orta okul 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırma grubuna 5. sınıflarında alındığı bir araştırma yapılması önerilebilir.
4. Cinsiyetin araştırma sonuçlarında da göstermiş olduğu gibi kariyer gelişimine olan etkisine bakmak ve sonuçları ile ilgili daha kapsamlı sonuçlar ortaya koymak adına farklı sosyokültürel yerlerden, farklı illerden veriler toplanarak ortaokul çağındaki öğrencilerde kariyer gelişimi çalışmaları genişletilebilir.
5. Anne eğitim düzeyinde st düzey eğitime sahip annelerin çocukların kariyer gelişimine olan etkilerinin farklı değişkenlerle çalışılması alana yarar sağlayabilir. Aynı şekilde babanın ğretim düzeyinin çeşitliği artırılmalı, her eğitim-ğretim düzeyinden oluşan bir ebeveyn kitlesinin çocukların kariyer gelişimine olan etkisi çalışılabilir.
6. Araştırma bulgularından yola çıkarak kardeş sayısı değişkeni üzerine kalabalık aileler ile tek çocuğa sahip ailelerin kariyer gelişimine etkileri doğrudan karşılaştırılabilir.
7. aile içi şiddet faktörüne, ihmal ve istismar faktörü eklenerek çalışılabilir.
8. Ailesi olmayan ya da anne- babasını kaybetmiş çocukların kariyer gelişimleri incelenebilir. Çünkü kariyer gelişimi sadece meslek seçiminden ibaret değil yaşam boyu bir süreçtir.

5.2.2. Öğretmen ve Anne-Babalara Öneriler

1. Eğitim-ğretim faaliyetleri için kariyer psikolojik danışmanlık ve rehberliğin ilköğretimden itibaren, özellikle ortaokul yıllarında gerçekleştirilmeye başlanması önerilebilir. Erken yaşta yapılacak kariyer rehberliğinin çocukların kariyer gelişimleri ve planlamaları üzerindeki etkileri oldukça önemli olacaktır.
2. Okul ncesi ve İlkokul dahil olmak üzere Orta okul yıllarında da mesleki rehberlik içerikleri yıllık planlara geniş bir biçimde eklenebilir. Bu planlamalar oyun ve fiziki etkinliklerin, meslek mensupları ile aktif etkileşimlerin anlık değil sürece yayılacak bir biçimde planlaması yapılarak olabilir.

3. Sadece meslek mensuplarını dinlemek değil, yaşayarak öğrenmek içselleştirmeyi sağlayacağı için meslek atölyeleri kurulabilir. Kurulan bu atölyeler hafta ya da aylık planlar dahilinde bir mesleğe odaklanarak o meslekle ilgili etkinlikler gerçekleştirilip sonuçları değerlendirilebilir.
4. Kariyer gelişiminin tercih döneminden ibaret olmadığını bir süreç olduğunun bilincinin artırılması adına Bağımlılıkla Mücadele eğitimi benzeri Kariyer Gelişimi farkındağılı eğitim modülleri hazırlanabilir. Hazırlanan bu modüller, yetişkin (aile ve diğer yetişkinler), öğretmen ve öğrenciye yönelik farklı şekillerde hazırlanıp, okul psikolojik danışmanı aracılığı ile ülke çapında verilebilir.
5. Kariyer gelişimi ile ilgili okul psikolojik danışmanlarına hizmet içi eğitimler artırılabilir.
6. Güncel meslekler ve endüstriyel değişimlerle ilgili okul psikolojik danışmanları, okul idarecileri ve öğretmenler bakanlık tarafından düzenli olarak bilgilendirilebilir.
7. Okul içinde kariyer gelişimine olumlu etkisi olacak görseller hazırlanabilir.
8. Veli farkındalığını yüksek tutarak evde de öğrenciye faydalı olabilmek açısından velilere seminer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Ayas, T., Deniz, M. ve Kağan, M. (2010). Ginzberg ve arkadaşlarının gelişim kuramına dayalı örnek bir mesleki grup rehberliği çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1096-1117.
- Bacanlı, F., Özer, A. ve Sürücü, M. (2006) Çocuklar için kariyer gelişim ölçeğinin faktör yapısı ve güvenilirliği. 9. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.
- Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ebeveynine bağlanmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 679-700.
- Bostancı, H. (2014). *Kariyer farkındalığı geliştirme amaçlı grup rehberliği programının 7. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerine olan etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir.
- Bozgeyikli, H., Bacanlı, F. ve Doğan, H. (2009). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcılarının incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 1(21), 125-136.
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö.F. Karadeniz ve Ş. Demirel, F. (2013) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, PegemA Akademi Yayınları.
- Carter, E. W., Trainor, A. A., Cakiroglu O., Cole O., Swedden B., Ditchman N. ve Owens, L. (2009). Exploring school-employer partnerships to expand career development and early work experiences for youth with disabilities. *Career Development for Exceptional Individuals*, 32(3), 145-159.
- Creed, P. A., Patton, W., ve Prideaux, L.A. (2007). Predicting change over time in career planning and career exploration for high school students. *Journal of Adolescence*, 30, 389.
- Çimen, M. (1988). *Cinsiyet ve bazı sosyoekonomik değişkenlerin lise öğrencilerinin mesleki ilgileri üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan H. (2011). Ağ bağlantılı sınıf rehberliği uygulamasının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişim düzeylerine etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1077-1098.
- Ginzberg, E., Ginsburg, S., W, Axelrad. S. ve Herma, J. (1951). *Occupationalchoice: an approach to a general theory*. New York, Columbia University Press.

- Green, S. B. ve Salkind, N. J. (2013). Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data, 7th. Edition. Pearson Press.
- Güneri, O. (2014). Psikodinamik yaklaşımlar. Yeşilyaprak, B. (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı- kuramdan uygulamaya(s.136-170)*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Gottfredson, L. S. (2002). Gottfredson's theory of circumscription and compromise, and self-creation. Brown, D. (Ed.). *Career choise and development*. (85-148). 4th edition. USA:Jossey-Bass.
- Işık, E. (2014). Çocuk kariyer gelişimi ile yaşam doyumu ve durumluk kaygı arasındaki ilişkilerin incelenmesi, *İlköğretim Online*, Cilt 13(2), s.682-693, [Erişim Tarihi: 15.02.2018, Çevrimiçi: <http://ilkogretim-online.org.tr>.]
- Işıklar, A. ve Bozgeyikli H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin demografik faktörler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(19), 10-29.
- İkiz, F.E. ve Çınk, Ö. (2015). İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların kariyer danışmanlığına getirdikleri katkılar. *Psikolojik danışma ve eğitim dergisi*, 1(2), 47-65.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 28. Baskım, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Krippner, S. (1963). Junior high school students' vocational preferences and their parents' occupational levels. *Personnel and Guidance Journal*, 41, 590-595.
- Köksal, O., Dilci, T. ve Yolcubal, D. (2013). Algılanan anne baba tutumlarının kız çocuklarının kariyer beklentisi üzerine öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ekev Akademik Dergisi*, 1(57), 421-434.
- Köse, T. ve Yaygın, S. (2011). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin bilimsel kariyer ilgileri. *Recep Tayyip Erdoğan üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, (1)1, s. 45-66.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2008). *Meslek danışmanlığı kuramları ve uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2004). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Liu, J., McMahon, M. & Watson, M. (2014). Childhood career development in mainland China: A research and practice agenda. *The Career Development Quarterly*, (62).

- Lowman, R. L. (1992). *The Clinical Practice of Career Assessment: Interest, Ability and Personality*. Washington DC: American Psychological Association (Third edition).
- Milli Eğitim Bakanlığı:“Tebliğler Dergisi”, Sayı 2552 , 2003.
- Özyürek, R. (2013). *Kariyer psikolojik danışmanlığı, çocuklar için kariyer rehberliği ve uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pişkin, M. (2014). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler. Yeşilyaprak B. (Ed.), *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı- Kuramdan Uygulamaya* (44-78). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Rainey, L. M. ve Borders, L. D. (1997). Influential factors in career orientation and career aspirations of early adolescent girls, *Journal of Counseling Psychology*, 44, s. 160-172.
- Rosenthal, D. & Hansen, J. (1981). The impact of maternal employment on children’s perspectives of parents and personal development. *Sex Roles*. 7, 593-598.
- Sapmaz, İ. (2010). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ilgi ve yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sarıkaya, M. (1998). *Öğrencilerin endüstri meslek liselerine olan istemini etkileyen etkenler (Ankara örneği)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Schultheiss, D., Kress, H., Manzi, A. & Glasscock, J. (2001) Relational influences in career development: aqualitative inquiry. *The Counseling Psychologist*, 29, 214-239.
- Schultheiss, D.E.P., Palma, T.V. & Manzi, A.J. (2005). Career development in middle chidhood: a qualitive inquiry. *The Career Development Quarterly*, 53, 3:246.
- Schultheiss, D. E. P. ve Stead, B.G. (2004). Childhood career development scale: Scale construction and psychometric properties. *Journal of Career Assessment*,12(2): 113-134.
- Schultheiss, D. E. P., Stead, B.G. (2010). Validity of childhood career development scalescores in South Africa. *Int J Edu Vocat Guidance*, 10, 73-88.
- Seçer, İ., Gülbahçe, A., Ateş, B. (2013). Mesleki grup rehberliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerine etkisi. *Turkish Journal Of Education*, 2(1), 29-38.
- Sharf, S. R. (2002). *Applying career development theory to counseling*. London: Thompson Learning Inc.

- Sharf, S. S. (2017). Çocuklukta Kariyer Gelişimi. Bacanlı F. ve Öztemel K. (Ed.), *Kariyer Gelişim Kuramlarının Kariyer Danışmasına Uygulaması* (189-199). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Siyez, M. D. (2014). Gelişimsel Yaklaşımlar. Yeşilyaprak B. (Ed.), *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı- Kuramdan Uygulamaya* (173-177). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Super, D. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of vocational behavior*, 16, 282-298.
- Sürücü, m., Konaş H. ve Bacanlı F. (2015). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(15), 801-820.
- Şekerli, B. (2016). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ile kariyer gelişimleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taylı, A., Can, A. (2008). Ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin incelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 321-346.
- Toktamış, A. (2008). *Erinlik dönemindeki öğrencilerin ebeveyn tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Trice, A. D., Hughes, M.A. Odom, C., Woods, K. & McClellan, N. C. (1995). The origins of children's career aspirations: IV. Testing hypotheses from four theories. *The Career Development Quarterly*, 43, 307-322.
- Trice, A.D. & McClellan, N. (1993). Do children's career aspirations predict adult occupations an answer from a secondary analysis of a longitudinal study”, *Psychological Reports*, 72, 368-370.
- Vignoli, E., Croity-Belz, S., Chapeland, V., Fillipis, A. & Garcia, M., (2005), Career exploration in adolescents: The role of anxiety, attachment, and parenting style. *Journal of Vocational Behavior*, 67, 153-168.
- Watson, M. B., & McMahon, M. (2004). Children's career development: A metatheoretical perspective. *Australian Journal of Career Development*, 13, 7-11.
- Watson, M.& McMahon, M. (2005). Children's career development: A research review from a learning perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 67, 119-132.

- Yayla, A. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*.(Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yayla, A. ve Bacanlı, F. (2010). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Elementary Education Online, *Cilt 3(10)*, s.1148-1159. Erişim tarihi: 01 Ocak 2016, <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Yeşilyaprak, B. (2009). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Can, A. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Kariyer Gelişimlerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

EKLER:

EK I

ÇOCUKLAR İÇİN KARIYER GELİŞİM ÖLÇEĞİ (ÖRNEK MADDELERİ)

Değerli öğrenciler,

Ben Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma Nur ÇELİK. Aynı zaman da Özel Sevgi İlkokulu'nun Rehber Öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

Elinizdeki form bilimsel bir araştırma için bilgi toplama amacı ile hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Bu nedenle soruları yanıtlarken içten olmanız, doğru bilgiler vermeniz, size en uygun seçeneği işaretlemeniz önemlidir. Kimliğiniz hakkındaki bilgileri yazmanız istenmemektedir ve sonuçlarınız kimse ile paylaşılmayacaktır.

Size verilen form ve envanterlerden elde edilen bilgiler kendi tez çalışmamda kullanılacak olup sonuçlarının sizlerle paylaşılacağına dair söz veriyorum.

Gerekli hassasiyeti ve özeni göstereceğiniz için şimdiden hepimize teşekkür ediyorum.

Psikolojik Danışman

Fatma Nur Çelik

Aşağıdaki ölçekte 52 soru bulunmaktadır. Her soruyu dikkatle okuduktan sonra sayfanın sağ tarafındaki üç ifadeden size en uygun olanın üzerine çarpma (X) işareti koyunuz. Lütfen soruları cevapsız bırakmayınız. Katıldığınız için teşekkür ederiz.			
1.Değişik meslekleri merak ediyorum.	Bana uygun	Bana Biraz Uygun	Bana uygun değil
2.Okulda neler öğreneceğimi merak ediyorum.	Bana uygun	Bana Biraz Uygun	Bana uygun değil
3.Okulda öğrendiğim bilgiler bende merak uyandırır.	Bana uygun	Bana Biraz Uygun	Bana uygun değil
4.Ailem meraklı biri olduğumu söyler.	Bana uygun	Bana Biraz Uygun	Bana uygun değil
5.Arkadaşlarım meraklı biri olduğumu söyler.	Bana uygun	Bana Biraz Uygun	Bana uygun değil

EK II:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler,

Ben Ufuk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma Nur ÇELİK.

Elinizdeki form bilimsel bir araştırma için bilgi toplama amacı ile hazırlanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Bu nedenle soruları yanıtlarken içten olmanız, doğru bilgiler vermeniz, size en uygun seçeneği işaretlemeniz önemlidir. Adınızı ve soyadınızı yazmanız istenmemektedir ve sonuçlarınız kimse ile paylaşılmayacaktır.

Size verilen form ve envanterlerden elde edilen bilgiler sadece kendi tez çalışmamda kullanılacak olup sonuçlarının sizlerle paylaşılacağına dair söz veriyorum.

Gerekli hassasiyeti ve özeni göstereceğiniz için şimdiden hepinize teşekkür ediyorum.

Psikolojik Danışman

Fatma Nur Çelik

Kişisel Bilgiler:

1. Cinsiyetiniz : a. () Kadın b. () Erkek

2. Sınıfınız : a. () 6. sınıf b. () 7. sınıf c. () 8. sınıf ()

3.Aileyle İlgili Bilgiler:

i. Annenizin eğitim durumu:

a) () ilköğretim

b) () lise

c) () üniversite

d) () lisansüstü

ii. Babanızın eğitim durumu:

e) () ilköğretim

f) () lise

g) () üniversite

h) () lisansüstü

4. Ailenizin ekonomik durumu:

a. () düşük

b. () orta

c. () yüksek

5. Kardeş sayısı:..... (Boşluğa kaç kardeş olduğunuzu yazınız, kendiniz hariç)

() Tek çocuğum.

() En büyük çocuğum.

() Ortancayım.

() En küçük çocuğum.

6. Aile içi şiddet görüp görmeme durumu:

a.() Aile içi şiddet görüyorum.

b. () Bazen aile içi şiddet görüyorum.

c. () Aile içi şiddet görmüyorum.